

De Korhaan

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Jaargang 50, nummer 4

november 2016

INHOUD

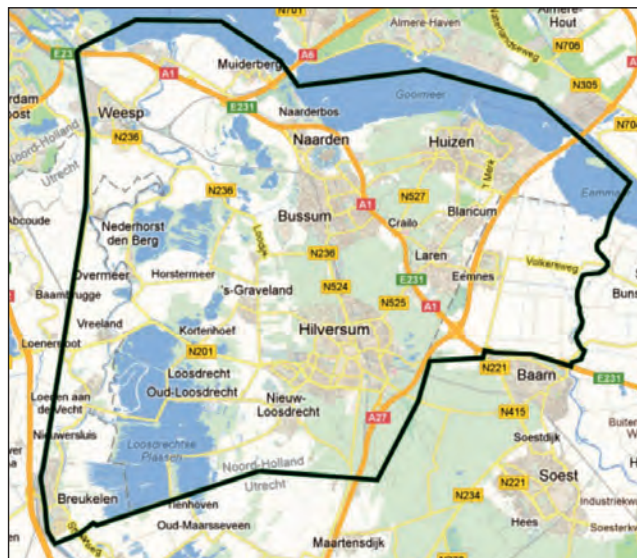
Van de voorzitter / van de redactie	3
Uitnodiging Algemene Ledenvergadering	4
Uitnodiging Jubileumviering	5
Voorankondiging boek Gooise Vogels	6
Zoogdieren in de Westelijke Eempolders	8
Rapport nr. 250: Bescherming weidevogels	10
Oostermeent, waarnemingen	11
Gedichten	13
Vestigingen oeverwaluven in 2016	14
Usutuvirus	17
Gooise vogels in zwaar weer	18
VOGELTREFFERS	20
Heilige ibis	22
Bij de voorplaat: brandgans	23
Boekbesprekingen	24
Vogel van het jaar De Kievit	25
Excursie Tiengemetten	26
Prikbord	27
Reisverslag Griekenland/ Bulgarije	28
Rode Lijsters: Winterse gorzen	30
Najaarsweekend Texel	32
Excursie Oostvaardersplassen	34
Literatuur	35
Programma	38

FOTO'S OP DE OMSLAG

Foto op de cover: **Brandgans** Foto: *Hugo Weenen* 11 april 2016, Noordpolder te Veld, Reservaat Natuurmonumenten, Eempolder - Eemnes

Foto achterkant: **Kievit** foto: *Jaap Bikker*. De Kampen, Reservaat Natuurmonumenten, Blaricum. Plasdras en kort gras, de ideale omgeving voor de kievit.

Het werkgebied van Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

INFORMATIE

Contributie en lidmaatschap

De contributie van de vogelwerkgroep bedraagt minimaal €20,- per jaar. Het lidmaatschap is inclusief ons verenigingsblad De Korhaan. Leden uit één gezin, of samenwonenden kunnen huisgenoot-lid worden. De contributie is dan minimaal €7,- per jaar. Je ontvangt dan geen tijdschrift.

Opzeggen van het lidmaatschap graag vóór 1 november van het lopende kalenderjaar.

Schenken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken is als ANBI aangemerkt en daardoor zijn uw giften onder voorwaarden aftrekbaar bij de Belastingdienst. Daarnaast kunt u in uw testament een legaat opnemen ten gunste van de VWG. Het is gewenst dit wel met uw notaris te bespreken.

Verenigingsorgaan van
Vogelwerkgroep
Het Gooi en Omstreken
Verschijnt 4 x per jaar

Jaargang 50
nummer 4, november 2016
ISSN: 0929-8762

Redactie
Paul Keuning (hoofdredactie),
Dick Jonkers, Wobbe Kijlstra
Carla van Lingen
Hans Hovar,
Rob Moolenbeek

Redactieadres
redactie@vwggooi.nl
Paul Keuning,
Stam 26
1275 CJ Huizen
035 - 526 8281

Ledenadministratie
ledenadministratie@vwggooi.nl
Egbert Leijdekker,
Dr. A. Kuyperlaan 18a,
1402 SC Bussum,
035 - 693 6093

Advertenties
In overleg met de redactie

Drukkerij
BakkerBaarn

Inleveren kopij
Uiterlijk: 28e van de maand december, maart, juni of september

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redactie. De redactie behoudt zich het recht voor artikelen te weigeren. De auteurs zijn zelf voor de inhoud van hun artikelen verantwoordelijk.

Van de voorzitter

Volle bak gaan. Zo noemen ze dat in het wielrennen, als er op volle snelheid gereden wordt. Dat lijkt momenteel ook van toepassing binnen onze vereniging. Althans zeker voor diegenen, die op een of andere manier betrokken zijn bij de extra activiteiten in het kader van ons jubileumjaar. Maar mooi en leuk wordt het vast en zeker. Elders in De Korhaan vind je een overzicht van deze speciale jubileumactiviteiten.

Als eerste is er op 1 februari 2017 onze eigen grote feestavond voor alle leden. In dit feestjaar past ook het uitbrengen van ons boekje over 'Gooische Vogels'. Dit boekje is geschreven door leden van de ver-

eniging en ook de foto's zijn door leden gemaakt.

De persoonlijke stijl, de vele leuke wetenswaardigheden en eigen belevenissen van de schrijvers maken het boekje voor een breed publiek toegankelijk. Er is nu nog de gelegenheid om tegen kostprijs extra boekjes te bestellen (zie elders in deze Korhaan). Heb je eindelijk weer eens een origineel cadeau voor familieleden, vrienden, burens of collega's. Wees er snel bij.

In februari komt een speciaal jubileumnummer van De Korhaan uit, waarin op veel verschillende manieren zowel terug als ook vooruit geke-

ken gaat worden. Nu ik het toch over De Korhaan heb. Goed om te horen dat het redactieteam versterkt is! met een breder samengesteld redactieteam wordt het werk lichter en nog leuker. En verder is iedereen gemachtigd om boeiende artikelen over de vogels in onze omgeving te schrijven. Pak je pen, of neem je laptop en noteer je recente leuke waarneming, of je bijzondere vogelervaring uit de jaren 70. Stuur het in, we vinden het allemaal leuk om dat te lezen!

Piet Spoorenberg

Van de redactie

Aanpassen, dan kom je het verst. Neem een voorbeeld aan de blauwe reiger. Veertig jaar geleden nog aardig in de verdrukking, je noteerde het als je er één zag. Maar ze hebben geprofiteerd van de nabijheid van mensen. Nu leven ze niet alleen van wat ze in het weiland vinden, ze laten zich het visafval van de hengelaars welgevallen en ze pikken graag een frietje mee.

Met de redactie zijn er van die momenten, waarop je denkt of je zo verder kunt. Tot een week voor de eigenlijke deadline voor het inleveren van kopij hadden we al minstens dertig bladzijden voor het jubileumnummer, want dat zou toch in november uitkomen?

De jubileumcommissie dacht daar anders over, want pas in 2017 bestaan we 50 jaar. De leuke stukjes over de beginperiode van onze strijd-bare vogelwerkgroep, leest u daarom in het februari-nummer. Maar wat komt er dan in dit novembernummer? Op 1 oktober hadden we nog nauwelijks iets. Twee dingen konden we bedenken: de deadline wat verschuiven en links en rechts mailen en bellen. De inhoud van dit nummer zegt veel over de vitaliteit van onze vereniging. Aangeleverd in de eerste weken van oktober en toch nog ruim voor de ALV op de mat!

We zijn blij dat we twee nieuwe mensen in de redactie kunnen opnemen:

Hans Hover, die zich bezig gaat houden met planning, coördinatie en Rob Moolenbeek, die jullie soms om artikelen komt vragen en met hem hebben we een extra corrector in huis.

Paul Keuning

Grote zilverreiger

Andrea Rietbergen

Agenda Algemene Ledenvergadering VWG 17 november 2016

Hierbij nodigt het bestuur de leden uit voor de Algemene Ledenvergadering van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken op donderdag 17 november 2016 in de Infoschuur van GNR. Aanvang 20.00 uur.

De agenda luidt als volgt:

1. Opening en mededelingen bestuur
2. Vaststellen verslag Algemene Ledenvergadering van 17 maart 2016
3. ?Bespreken en vaststellen jaarplan en begroting 2017
 - ?Jaarplan 2017
 - Begroting 2017 (inclusief jubileum)
4. Dineke Sluijters Vogelfonds
 - Projectvoorstellen
5. Bestuurssamenstelling en – verkiezing
 - Er zijn geen aftredende bestuursleden
6. Benoeming lid kascommissie
7. Rondvraag en sluiting

De stukken voor de ALV zijn uiterlijk 2 weken voor de vergadering te vinden op www.vwggooi.nl

Diegene die, om moverende redenen, de vergaderstukken per post wil ontvangen dient de penningmeester een mail (penningmeester@vwggooi.nl) te sturen of te bellen (06-83567957).

Na de pauze vertelt Mieke Pieren over huiszwaluwen in het Gooi en het werk van de zwaluwwerkgroep.

Boerenzwaluw

Jaap Bikker

JUBILEUMVIERING

Jubileumcommissie

Graag nodigt het bestuur alle leden uit om gezamenlijk ons 50-jarig jubileum te vieren.

Dit willen wij doen met een jubileumavond op woensdag 1 februari 2017, toegang vanaf 19.00 uur.

Het officiële programma begint om 20.00 uur, de toegang is gratis voor leden, enkele consumpties zijn inbegrepen. Deze avond zal de start zijn van ons jubileumjaar. Een jaar dat bol staat van allerlei activiteiten om ons jubileum te vieren.

Onze jubileumbijeenkomst vindt plaats in :

De 3 Dorpen
Cannenburgeweg 51
1244 RG Ankeveen.

Ruime parkeergelegenheid is aanwezig.

Let op uw brievenbus!

U krijgt een persoonlijke uitnodiging voor onze jubileumavond.
U kunt zich vanaf heden per e-mail aanmelden op jubileumavond@vwggooi.nl
Als u niet over e-mail beschikt, kunt u zich schriftelijk aanmelden bij Joke van Velsen,
Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn.

Aanmelden kan tot uiterlijk zaterdag 14 januari 2017.

**In verband met de catering is het noodzakelijk dat u zich van te voren aanmeldt.
Geef u op tijd op want vol is vol.**

Gooise Vogels

VOGELWERKGROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

Foto: Jubileumcommissie

Gratis voor alle leden, maar . . .

Jubileumcommissie

Ja, u leest het goed. Gratis voor alle leden. Want de Vogelwerkgroep het Gooi en Omstreken bestaat in februari 2017 vijftig jaar. Ter gelegenheid hiervan wordt begin februari een boek uitgebracht met informatie over vogels die zich ophouden in de streek tussen de Vecht en de Eem. Dit boek kreeg de toepasselijke titel, met een knipoog, Gooise Vogels mee. Een naslagwerk, gebruiksboek, voor iedere vogelaar en zeker voor beginners. Gooise Vogels bevat informatie over 94 vogelsoorten. Hierdoor komt de omvang op meer dan 200 pagina's. Het geheel is een uitgave voor een groot publiek en geen determinatieboek.

Voorafgaand aan de soortteksten is een hoofdstuk opgenomen over landschap en vogels. Ook bevat het een kaart met daarbij informatie over vogelkijkpunten, gebieden en hun soorten. Per soort zijn er twee tegenover elkaar liggende pagina's. Op de ene pagina worden uiteenlopende wetenswaardigheden vermeld over een soort; op de andere staan één en in sommige gevallen meer kleurenfoto's afgedrukt.

Het grootste deel van de tekst gaat over vogels, die algemeen tot vrij algemeen kunnen worden aangetroffen in de regio. Er staan ook soorten in, die minder algemeen zijn, maar opvallen door hun uiterlijk, geluid, etc. Per soort

worden tal van wetenswaardigheden vermeld waaronder hun volksnaam, hun nestel- en ander gedrag, voedsel.

rietgors

Hugo Weenen

Boerenzwaluw

Jaap Bikker

Leden krijgen dit 'jubileum'-boek gratis, maar.....

Er is altijd een maar.

Maar.... wat let u om één of meer extra exemplaren aan te schaffen en deze weg te geven aan familieleden, kleinkinderen, vrienden of kennissen waarvan u weet dat ze in vogels zijn geïnteresseerd. Hiermee maakt u promotie voor de vogelwerkgroep en verschaft hen wat extra vogelplezier. Om de prijs hoeft u het niet te laten.

De inkoop prijs voor de boekhandel is € 6,00 met als voorstel een verkoopprijs van € 10,00 te hanteren. Dezelfde inkoop prijs geldt ook voor leden die extra exemplaren willen hebben. Waar vind je dat nog een prachtig in kleuren gedrukt boek voor slechts euro 6,00 per exemplaar?

Bestellingen met het aantal gewenste exemplaren kunnen naar penningmeester@vwggooi.nl worden gestuurd.

Nadere informatie is te krijgen via Dick Jonkers, e-mail dickjonkers@telfort.nl of telefoon 06-53610590/035-5260546.

€ 6,00 per ex.

NU BESTELLEN VIA penningmeester@vwggooi.nl

WIJZIGINGEN LEDENREGISTER

Nieuwe leden

Abspoel, M
Berkel, J.
Boesveldt, F
Boxel, L. van
Buurke, K.
Dijk, K. van
Fictoor, J.,

Gendt, A. van
Govers, M.
Hendriks, P.
Huese, H.
Janmaat, I.
Koch, S.
Laan, M. van de
Landsmeer, D.

Moosdijk, A van de
Olyhoek, A. J
Overmars, B.
Smeding, F.
Steen, E.
Verhoef, S.
Vlasblom, A.
Vos, M.

Wesselink, G.
Wesselink, J.
Wijnands, W.
Wolf, E. de

Opgezegd

Arens, J.
Boogaard, D.

Huussen A.J.
Huussen, S.
Kostelijk, J.P.
Stam, G.
Werhoven, E
Werkhoven, G.

Overleden

Hessels, P.

Zoogdieren in de westelijke Eempolders

Jan Mooij

Tijdens de Eempoldertellingen zien wij niet alleen vogels. Regelmatig signaleren wij zoogdieren. Al vrijwel vanaf het begin van de tellingen zijn deze waarnemingen ook genoteerd. Helaas lijkt dit vooral in het begin niet altijd consequent gedaan te zijn. Bovendien zijn voor de periode 1985-1990 de resultaten niet bewaard gebleven. Een probleem is ook dat veel zoogdieren nacht- of schemerdieren zijn, en daarom is de tijd van onze telling niet zo geschikt voor die soorten. Toch zijn er uit de beschikbare gegevens wel wat aardige conclusies te trekken. Sommige zoogdiersoorten staan op het menu van roofvogels, uilen blauwe reigers en ooievaars.

Hermelijn in de Eempolder

Hugo Weenen

Muizen en mollen

Verreweg het meest voorkomende zoogdier in de Eempolders is zonder enige twijfel de veldmuis. Deze soort is echter zo klein, dat hij in het gras alleen op zeer korte afstand en dan nog bij toeval gezien wordt. Een enkele maal schiet er wel eens iets kleins voor de auto langs, maar dat gaat meestal te snel om te bepalen welke soort het is. Ik herinner me een veldmuis die midden op de weg in cirkeltjes rondrende, maar die was duidelijk niet in orde. Zo nu en dan zien wij roofvogels of reigers een bruin beestje oppikken, maar ook die zoogdieren zijn moeilijk te determineren.

Aannemelijk is dat er ook andere kleine zoogdiersoorten in voorkomen de pol-

der, zoals aardmuizen, bosmuizen, huismuizen, spitsmuizen maar daar weten wij helemaal niets van. Gezien het aantal molshopen is de mol talrijk. Wij zien

hem een enkele keer als een reiger hem te pakken heeft.

Grotere zoogdieren

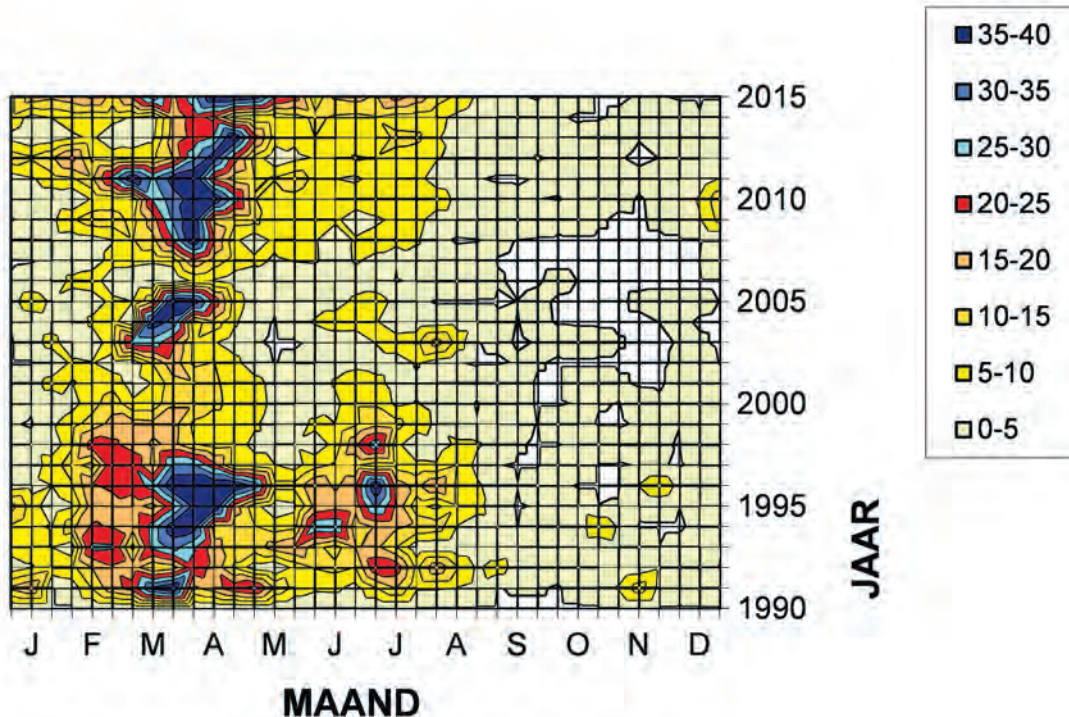
In de jaren zeventig werden regelmatig groepjes reeën gemeld. Daarna zagen we nog maar drie keer één ree, voor het laatst trouwens dit jaar.

Hermelijnen zien wij sinds 1991 gemiddeld eens in de anderhalf jaar; wezels lijken veel zeldzamer. Hier gaat het meestal om dieren die voor de auto oversteken. Heel incidenteel zijn de egel, de bunzing en de vos waargenomen. De laatste soort komt nog steeds voor. Hij wordt zelfs bestreden in het kader van de weidevogelbescherming. Wij tellen natuurlijk op een tijd die niet ideaal is om vossen te tellen.

Rammelende hazen

Hugo Weenen

Figuur 1. Samenvatting van alle telresultaten van de haas

Muskusrat, konijn

Rond 2000 is de muskusrat een tijd lang niet zwaar bestreden. Waarschijnlijk daardoor zagen wij tussen 2000 en 2006 jaarlijks een aantal muskusratten met een maximum van twaalf exemplaren per telling. Daarna is de bestrijding weer fanatiek uitgevoerd, en er waren geen waarnemingen meer van deze soort. Het konijn werd in het midden van de jaren negentig regelmatig gezien. Daarna zijn ze bijna verdwenen, waarschijnlijk als slachtoffer van een zeer besmettelijke virusziekte. De polder zelf lijkt te nat voor het konijn, maar langs de randen zijn kennelijk toch wel wat geschikte gebieden. Het graven van holen in de dijken zal door het waterschap zeker niet op prijs gesteld worden.

Haas

De enige soort die we de hele periode in flinke aantallen hebben waargenomen is de haas. Per jaar zijn de resultaten samengevat in figuur 1. Het is duidelijk dat er tussen de jaren grote verschillen optreden. Tot 1984 lijken de aantallen laag, maar het is niet duidelijk of alle hazen altijd zijn genoteerd. Vanaf 1991 zijn ze hoog, maar na 1996 nemen ze sterk af. Na 2005 nemen de aantallen weer toe. Als we naar de aantallen per telgebied kijken blijken de variaties

nog grilliger. De aantallen in de Oosterveen zijn tot 2005 relatief hoog. Dan stortten ze in elkaar, om maar heel langzaam weer op te krabbelen. Verassend genoeg stijgen vanaf 2005 de aantallen in de andere telgebieden, en dan vooral in telgebied Noord. Het totaal daalt in eerste instantie ook. Dat suggereert dat de hazen niet van de Oosterveen naar de andere telgebieden zijn getrokken.

De oorzaken van deze veranderingen zijn volstrekt onduidelijk. Klimaatinvloeden lijken niet waarschijnlijk. De telgebieden Noord en Oosterveen grenzen aan elkaar, en erg veel verschil in klimaat kan er dus niet zijn. Toch zien we sterke tegengestelde bewegingen in deze telgebieden. Mogelijk is er invloed van de jacht, maar aangezien ons hele gebied tot één wildbeheereenheid behoort lijkt ook dat niet aannemelijk.

Over het jaar gezien variëren de waargenomen aantallen sterk. Er is een hoge piek in maart/april. In die tijd zien we vaak veel hazen bij elkaar. Het is een schitterend gezicht als ze elkaar achtervolgen en daarbij soms over brede sloten springen. Een tweede piek in juni/juli is voor het jaar 2000 duidelijk aanwezig, maar lijkt daarna te verdwijnen. Van september tot december zijn er nauwelijks waarnemingen.

De hazen die wij in februari zien moeten er voor die tijd ook al geweest zijn. De eerste jonge hazen kunnen in februari geboren worden, maar dan duurt het nog een maand voor ze uit de dekking komen. Hazen houden geen winterslaap. Ze trekken ook niet weg, waar zouden ze naar toe moeten? Er wordt in het najaar gejaagd, dus de aantallen moeten dan afnemen. Het moet dus wel zo zijn dat de enorme toename in het vroege voorjaar veroorzaakt wordt doordat de hazen zich beter laten zien. Dit betekent dat onze waarnemingen voor deze soort niet geschikt zijn om aantalsvariaties over het jaar te bepalen. Voor variaties tussen de jaren geldt dit uiteraard niet. We mogen aannemen dat de verschillen in zichtbaarheid ieder jaar ongeveer hetzelfde zullen zijn.

Referenties

Lange, R., Twisk, P., van Winden, A. & van Diepenbeek, A., 1994. Zoogdieren van West-Europa. KNNV Uitgeverij, Utrecht

Boek- bespreking

De kieviet houdt van nat, kort gras

Jaap Bikker

Nieuwe uitgaven van de werkgroep: Weidevogelbescherming in het Westelijk Eemgebied VWG rapport 250

Dick A. Jonkers

Gewoontegetrouw verscheen al snel na de afloop van het weidevogelseizoen de jaarlijkse rapportage over de weidevogelbescherming in het hierboven genoemde deel van Eemland. Dit verslag heeft als uitgavenummer 250 en vormt dus een mijlpaal in de serie rapporten, die door de vogelwerkgroep is uitgebracht. Voor de weidevogelbeschermers is het hun zeventiende achtereenvolgende rapport.

Een doorbraak is, dat de verstrekking van een compensatie als vergoeding voor bescherming voortaan beperkt wordt tot zogenaamde kerngebieden met een behoorlijke weidevogel populatie. Tegelijkertijd moet er jaarlijks een beheerplan worden afgesproken met deelnemende de agrariërs en wordt op de uitvoering daarvan gecontroleerd. Een behoorlijke oppervlakte waar niet of weinig werd gebroed, komt nu niet meer in aanmerking voor vergoeding. Er waren 34 vrijwilligers betrokken bij de bescherming van 610 ha bij 34 boeren.

Er waren boeren die in greppels het waterpeil verhoogden, waardoor die aantrekkelijk werden voor o.a. foeragerende steltlopers en eenden.

Op de belopen oppervlakte zijn 435 legselgevonden en beschermd. Die behoorden toe aan elf soorten. De top vier werd aangevoerd door de kieviet (228), grutto (102) tureluur (49) en scholekster (30). Interessante soorten waren kluut (2), bontbekplevier (8) en gele kwikstaart (4). Nieuwe vrijwilligers blijven welkom bij

dit prachtige gezonde en interessante beschermingswerk. Zij krijgen een korte cursus en worden verder opgeleid. Belangstellenden kunnen zich opgeven, of om informatie vragen bij de polderegisseur/coördinator: g.bieshaar1@kpnplanet.nl

Bieshaar, G. & Duing, F., 2016. Resultaten – Verslag 2016. Weidevogelbeschermingsgroep het Westelijk Eemgebied. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum. Uitgave 250. 10 blz.

Rectificatie

Uit het augustusnummer moeten twee zaken gecorrigeerd worden:

Artikel Bijeneter van Marc van Houten. Daarin staat in figuur 1 een foute weergave van één waarneming in de periode 1980-1990. Het ging weliswaar om 14 exemplaren van de bijeneter, maar het

bleef toch maar één waarneming. Voor de stijgende trend, die in de figuur naar voren komt maakt dit geen verschil. Verder staan op de foto twee verschillende soorten bijeneters. Alleen op pagina 24 is de Europese bijeneter afgebeeld. Bosuil pagina 20. De fotograaf heet Jacob Stolk in plaats van Jasper Stolk.

Voorjaar en zomer in de Oostermeent

Sytze Poelstra

Kemphaan, vrouw

Jaap Bikker

Hiermee is natuurlijk niet het roemruchte Huizer winkelcentrum bedoeld, maar de polder op Blaricum's grondgebied, begrensd door het Eemmeer en de A-27 en een beetje 'in de schaduw' van het in-tussen landelijk om zijn weidevogels bekend staande Eempoldergebied, dat in de provincie Utrecht ligt. Terugkijkend op de afgelopen voorjaars- en zomerperiode is het wel duidelijk dat ook de Oostermeent onze vogelaars veel te bieden heeft.

Meerdere lentebodes

Begin april - grutto, tureluur en boerenzwaluw zijn dan al gearriveerd - komen bruine kiekendief en oeverzwaluw in het gebied aan en zingen rietzanger en blauwborst in de rietkraag langs het nabij gelegen Eemmeer. Het plasdrasgebied in het weiland trekt ganzen en eenden aan, zoals brandgans en grauwe gans, bergeend, slobend, krakeend en wintertaling. Een viertal zwartkopmeeuwen foerageert tussen de kok-

meeuwen en medio april is dit aantal opgelopen tot niet minder dan acht en dit achttal zal de komende weken hier meermalen in beeld komen. Het zijn magische vogels met hun diepzwarte koppen en smetteloos verenkleed! Een volgende waarneming in deze periode betreft drie groenpootruiters, die in de plas voedsel komen zoeken.

Geen alledaagse verschijning

De laatste week van april worden vier bonte strandlopers en enkele kluten in het plasdrasgebied gesignaleerd en scheren de eerste gierzwaluwen boven de weilanden. Begin mei vertonen kemphaan en zomertaling zich in het gebied, wordt van tijd tot tijd een enkele visdief gesignaleerd en worden ook de eerste gruttokuikens waargenomen! Medio mei is daar een groepje bontbekplevieren bezig met voedsel zoeken, is het aantal kluten opgelopen tot een tiental en is er een nieuwsgierige zilverplevier gearriveerd, een bijzondere verschijning in dit gebied!

Van tijd tot tijd worden er overvliegende lepelaars waargenomen of komt

er een grote zilverreiger een kijkje nemen en in de laatste dagen van mei vliegt er al roepend en duikend een zwarte stern boven de plas, tegenwoordig geen alledaagse verschijning.

Een zeearend boven de polder

Begin juni, een jagende kiekendiefman zweeft over het plasdrasgebied, hevig aangevallen door Kieviten en tureluurs, maar mijn aandacht wordt getrokken door een kreet van een vogel op een wat grotere hoogte; een buizerd is daar aan het bakkeleien met een enorme roofvogel met forse kop, rechthoekige, sterk gevingerde vleugels en een korte staart : een zeearend, op zijn gemak over het gebied cirkelend en weinig onder de indruk van de plaagstootjes van zijn veel kleinere opponent. Het valt me op, dat de vogels op de grond, eerst hevig geagiteerd door de jagende kiekendief, totaal niet op de arend reageren; kennelijk vinden ze dat ze van die grote roofvogel, vliegend op die hoogte weinig te duchten hebben. Voor mij komt met deze waarneming op 3 juni wel een lang gekoesterde vogelwens uit!

Witgatje

Hugo Weenen

Witgatjes!

Begin augustus verandert het natte gebied echter ingrijpend; het valt steeds meer droog, van de modderige bodem wordt een toenemend deel zichtbaar en het aantal kemphaantjes loopt terug tot ongeveer negentig ; een groenpootruiter roept vanuit de verte en aan de oever van het Eemmeer is een viertal raven bezig om een solitaire gans te saren met schijnaanvallen.

Medio augustus scharrelen toch nog twee dozijn kemphaantjes in één van de schaarse overgebleven plasjes in het plasdrasgebied, twee witgatjes vliegen roepend op, een bruine kiekvrouw komt nog even kijken of er iets te halen valt en een negental smetteloos witte lepe-laars cirkelen over, wat tegen de blauwe lucht een fantastisch schouwspel oplevert.

Tropisch warm na zomeren

Even na half augustus is het gebied echter vrijwel 'ontvogeld', alleen een eenzame witte kwikstaart banjert nog door riet en biezen, terwijl zijn gele naamgenoten zich in kleine groepjes in de omringende weilanden klaar maken voor vertrek naar hun wintergebieden.

Eind augustus begint de verdroogde modderbodem behoorlijk te vergroenen en in de eerste dagen van september constateer ik dat de opgeschoten vegetatie is verwijderd en resteert slechts iets dat op een slecht onderhouden weiland lijkt, opschietend gras met stukken kale modderbodem daartussen.

De pompinstallatie met de zonnepanelen is nog ter plaatse, wellicht een belofte voor een prachtig nieuw seizoen in het volgend jaar? En kijk: een witgatje vliegt roepend over!

En zo loopt na het voorjaar nu ook de zomer op zijn eind, een zomer die, aanvankelijk regenachtig en weinig belovend, in de eerste helft van september nog even een ongekend tropisch visitekaartje afgeeft! En als ik dan zo op het bovenstaande terugkijk, kom ik tot maar één conclusie: het waren Twee Fantastische Seizoenen !

GEDICHTEN

KRACHT 9

In de storm zwom een meerkoet plat
naar de kant, een waterrat dachten we maar hij klom
rechttop het weiland in, met zijn takkige voeten
onder zijn ronde buik.

Waarom moest hij er uit vroeg ik me later wel af,
waarom moest hij zo nodig?
Zijn onbeschermdde emoeachtige land-
lopersbuik in de wind. En dat hij niet weg-
er hoogstens hier en daar een veer opwaaide.

EVA GERLACH
(UIT: HET GEDICHT GEBEURT NU / UITGE-
VERIJ DE ARBEIDERSPERS, AMSTERDAM)

o ik weet wel hoe vogels
soms om onze hoofden wieken
tot wij menen op te stijgen
in een zwaaiend ruisen

ik weet wel hoe vogels
onze handen gewichtloos maken
soms onze ogen stralen doen
in een enkelvoudig licht

maar het uiterste is niet genoeg
de liefde van jouw haren tot mijn tenen
is niet voldoende om alle levens
op te laten teren

REMCO CAMPERT (UIT: REMCO CAMPERT, DICHTER /
UITGEVERIJ DE BEZIGE BIJ, AMSTERDAM)

Vestigingen van en ringonderzoek bij oeverzwaluwen in 2016 in het gebied tussen Vecht en Eem

Dick A. Jonkers & Engbert van Oort

Herkomstkolonie	Ringjaar + aant. terugmeldiger			
	2013	2014	2015	2016
Kolonie Raboes, Eemnes	0	0	5	0
Heembeton, Lelystad	0	0	1	0
Ooivaarsplas, Lelystad	0	0	1	0
Almere	0	0	1	0
Elburg	0	0	1	0
Hoofddorp	0	0	1	0
Kieftkampen, Naarden	0	0	0	1
CITO, Ned. den berg	0	0	0	1
Zanderij Crailo	0	0	0	1
Groeve Oostermeent, Blaricum	0	2	0	1
Raboes, Eemnes <i>zelfde kolonie</i>	2	1	0	16

Tabel 5 Herkomst een aantal van de in de periode 23-06 t/m 19-07-'16 in de kolonie Raboes teruggevangen oeverzwaluwen met ringjaar

De goed gebruikte nestwand

Hilde Veenstra

tabel 1

Ieder jaar zo tegen eind maart begint de onrust. Zouden de oeverzwaluwen er al weer zijn en waar zullen ze zich gaan vestigen? Ook nu ging ik geregeld even kijken bij een aantal kolonies, die jaarlijks worden bezet. Maar ook sporen we grondstorten op, want dat zijn potentiële vestigingsplekken. Die werden nauwlettend gevolgd, om problemen te voorkomen in het broedseizoen. De eerste tekenen van vestigingen waren in de Groeve Oostermeent (Blaricum). Daar hadden de overtjes in de laatste decade van april nieuwe nestgangen uitgegraven. Op andere locaties was het nog stil. Toch was het dit jaar kassa!

Weeromstandigheden

Voorafgaand aan de vestiging spelen diverse factoren een rol, waaronder de weersomstandigheden in het overwinteringsgebied en die tijdens de terugtrek naar het broedgebied. Wat de terugtrek betreft kan gemeld worden, dat het maandoverzicht van het KNMI aangeeft, dat er in grote delen van maart een noordelijke stroming was met een aanvoer van koude lucht. Dit weertype zou kunnen verklaren, dat er pas in de derde aprilweek oeverzwaluwenactiviteiten zijn vastgesteld. April was vrij koud, maar wel aan de zonnige kant. Mei daarentegen was zeer

warm en aan de zonnige kant en zou een gunstige maand geweest kunnen zijn voor de broedende oeverzwaluwen. Juni was zeer nat en warm en juli vrij warm, vrij droog en zonnig. Wat het weer betreft waren de omstandigheden niet slecht voor de soort.

Kolonies

Er waren dit jaar negen bezette kolonies, een minder dan vorig jaar. We moesten het dit jaar, op één kolonie na, hebben van jaarlijks bezette wanden. Er ontstonden 'spontaan' geen nieuwe kolonies. Het aantal broedparen steeg spectaculair en bedroeg nu 844. Hierdoor vond er een toename plaats van de populatie van iets meer dan 40 procent. Een spectaculaire stijging dus. Eén wand was wel bewoond, er werd wel in gebroed maar hij stortte in, waardoor er geen jongen groot werden en er is dus geen reproductie is geweest. Zie verder bij Stichtseweg.

VECHTPLASSENGBIED CITO Horstermeer

De kolonie op het grondverzetbedrijf werd dit jaar door bijna veertig paren bezet dan in 2015 en predatie bleef gelukkig uit. Het is niet duidelijk of dit de maximaal mogelijke bezet-

ting is. Een bijzonderheid was medebewoning van een ijsvogel, die zich hoog in de wand gevestigd had. De terreineigenaar had de wand dit jaar weer geschikt gemaakt voor bewoning.

Vangplek	aantal nesten	aant. nieuw gevangen	terugvangsten
Oostdijk (Naarden)	36	1	0
RWZI bij Wolfskamer, Huizen	111	108	32
Groeve Oostermeent, Blaricum	85	160	47
CITO Horstermeer, Ned, den Ber	210	274	203
Zanderij Crailo, Hilversum	67	108	44
Raboes, Eemnes	87	127	34
Totaal	596	778	360

Tabel 2 Aantal vangsten per kolonie

Hilversumse Bovenmeent

In het vorige verslag is dit gebied aangeduid als Hilversumse Meent. De officiële naam van deze locatie is de hier bovenstaande. Helaas blijft onderhoud achterwege, omdat Natuurmonumenten dit niet noodzakelijk vindt. Hierdoor raakt de wand onder andere begroeid en worden de vestigingsmogelijkheden beperkt. Deze wand herbergde 40 broedparen. Er zijn hier geen ringactiviteiten ontplooid.

Herkomstkolonie	Ringjaar en aantal terugmeldingen				
	2012	2013	2014	2015	2016
Dronten	0	0	0	1	0
Heembeton, Lelystad	0	1	1	0	0
Ooievaarsplas, Lelystad	0	0	2	1	1
Almere	0	0	0	1	1
Kieftkampen, Naarden	0	0	0	0	3
Oud Naarden, ringstation	1	0	0	1	0
CITO Horstermeer, Ned. den Berg	0	0	1	0	0
Raboes, Eemnes	0	0	1	0	0
Groeve Oostermeent, Blaricum	0	0	0	1	2
RWZI, afkomstig uit zelfde kolonie	0	0	4	4	4

Tabel 3 Herkomst en aantal van de in de periode 30-06 t/m 26-07-2016 in de kolonie RWZI (Huizen) teruggevangen, geringde oeverwaluwen, met het ringjaar

De netten worden geleegd Hilde Veenstra

HET GOOI Kieftkampen Naarden

Deze kolonie bevindt zich in de Keverdijksche Overscheense Polder aan de Overscheenseweg bij de Kieftkampen, vlakbij het Naardermeer. In de wand waren 180 gaten aanwezig, waarvan er 157 bewoond waren. In 2009 was er al een kolonie. Hiervan zijn helaas geen gegevens over het aantal broedparen in dat jaar. Omdat er gdaarom een onderhoud werd uitgevoerd raakte de wand begroeid en bleef onbezet. In 2014 ging Rob Moolenbeek aan de slag met de grondhoop en dat leverde 73 broedparen op (Jonkers 2014). Rob nam in 2015 het initiatief voor een grondige restauratie en kreeg daarbij financiële ondersteuning van de Vogelwerkgroep uit het Dineke Sluijters Vogelfonds. Hij zal hier in De Korhaan een artikel aan wijden. Toen de wand er weer spic en span bij lag raakte hij prompt bewoond, met het eerder vermelde resultaat.

Oostdijk Naarden

De kunstwand was door slechts 36 paar bezet, bijna de helft van het aantal vorig jaar. Het aantal gaten in de betonwand is meer dan voldoende. Er zal een poging worden ondernomen om met de terreinbeheerder de aanlegmogelijkheid te verbeteren.

Stichtseweg Blaricum

In de grondhoop langs de Stichtseweg werd begin mei nog volop gegraven, er waren al 34 nestingen. Op 21 mei zaten daar 51 bewoonde nestholten. Door het zeer warme weer kalfde de wand af en stortte in. In de eerste week van juni waren er geen oeverwaluwen meer.

RWZI Huizen

De kunstwand in dit gebied was dit jaar een groot succes. Het grootste deel van de gaten was bezet. Het totaal kwam uit op 111 nesten. Het record tot nu toe was 118 nesten in 2013. Het succes is mede te danken aan het feit, dat alle nestgaten van vorig jaar zijn schoongemaakt, door met een grondboor oud nestmateriaal en ongerechtigheden te verwijderen. Hiermee verdwijnen ook nestparasieten. Daarna zijn de gaten weer gevuld met zand. Deze werkzaamheden worden ieder jaar uitgevoerd bij wanden waar dit mogelijk is.

Zanderij Crailo Hilversum

In deze kunstwand, die zijn tweede jaar inging, nestelden 67 paren. Dat zijn er bijna drie keer zoveel als in 2015. Het gaat dus de goede kant op met deze locatie. Voorlopig kunnen we nog vooruit, want er is voldoende opvangcapaciteit voor meer paren.

Groeve Oostermeent, Blaricum

Deze natuurlijke steilwand had dit jaar gelukkig geen last van predatie. Het aantal paren oeverwaluwen dat tot bezetting overging bedroeg eind april 38. Gedurende het broedseizoen liep het aantal op tot 85.

Herkomstkolonie	Ringjaar en aantal terugmeldingen				
	2011	2012	2014	2015	2015
CITO Horstermeer					
Ooievaarsplas, Lelystad	0	0	0	1	0
Heembeton, Lelystad	0	0	0	5	0
Zeewolde	0	0	1	0	0
Almere	0	0	0	8	0
Hoofddorp	0	0	0	3	0
Raboes, Eemnes	0	0	1	0	0
Kieftkampen, Naarden	0	0	2	0	2
Oostdijk, Naarden	0	0	0	3	0
Zanderij Crailo, Hilv.	0	0	0	1	1
Haarzuilens	0	0	0	12	0
Frankrijk	0	0	0	1	0
CITO, Ned. Den Berg	1	3	34	12	116

Tabel 4 Herkomst en aantal van de in de periode 1-06 t/m 28-07-'16 in de kolonie CITO Nederhorst den Berg teruggevangen oeverwaluwen met ringjaar

EEMLAND Raboes Eemnes

De grondeigenaar van het perceel bij het Raboes had de natuurlijke wand, die zich op de rand van een plas bevindt, met een machine weer steil gemaakt. Zijn initiatief werd beloofd: 76 paren gingen over tot vestiging.

Verdwenen en onbezette wanden Blaricummeent

De grondhoop met steile rand, die zich bij het door de gemeente aangelegde riviertje bevond naast het Meenthuis, is verdwenen. Het ziet er niet naar uit dat er in de voormalige meent, die nu vol met huizen wordt gebouwd, langs deze waterloop een voorziening kan worden gemaakt voor oeverwaluwen.

Golfbaan Naarderbos Hilversum

Eind april/ begin mei waren er zes nestgaten aanwezig, maar nog geen nestelactiviteiten. De wand begon al begroeid te raken, maar zou in orde worden gemaakt. Degene die dit zou doen heeft dat nagelaten en heeft ook niet geteld. Begin juni was de wand volledig overgroeid en zijn er geen bewoningssporen aangetroffen.

RWZI Hilversum

De nieuwe wand op het terrein van de rioolwaterzuiveringsinstallatie is voor het tweede achtereenvolgende jaar nog onbezet. Voor zover bekend zijn er nog nooit oeverwaluwen gesignaleerd bij deze wand.

Een pas geringde, jonge oeverzwaluw

Foto: Hilde Veenstra

Ringonderzoek

Net als in voorgaande jaren zijn pogingen ondernomen om oeverzwaluwen te vangen en te ringen. Het aantal bemachtigde oeverzwaluwen en het aantal terugvangsten in de kolonies zijn vermeld in tabel 1. Bij de Kieftkampen is wel geringd, maar de gegevens waren op de sluitingsdatum van de kopij nog niet binnen. Bij de Bovenmeent is geen ringonderzoek verricht. Op de Oostdijk waar 36 paren nestelden is één vangpoging gedaan en werd slechts één oeverzwaluw bemachtigd. Hierna is afgezien van verdere pogingen. De figuren bieden interessante informatie. Het voert te ver om die allemaal hier weer te geven. In tabel 1 is te zien, dat er bij de CITO maar liefst 203 terugvangsten waren.

Wie in tabel 4 gaat zoeken en op de onderste regel kijkt, ziet onder andere dat het aantal terugvangsten in 2016 van vogels, die daar dit jaar waren geringd, groot is. Ook dat een in 2011 geringd overtje bij de terugvangsten zat. Die was dus minstens vier jaar oud en als het vogeltje toen niet in zijn eerste levensjaar (1k), is geringd, mogelijk nog ouder. Er keerden er 34 terug die daar al in 2014 waren geringd. Eén exemplaar was teruggemeld uit Frankrijk en vijf in 2015 gevangen exemplaren bevonden zich in 2015 in de wand van Heembeton bij Lelystad. Zo is er nog veel meer te vinden. Wat te denken van exemplaren die nog dit broedseizoen, na geringd te zijn, later opnieuw elders zijn gevangen? Waren dat exemplaren die daar voor hun tweede broedsel verzeild waren geraakt? Waren het zwervende eerstejaars? Degenen die de moeite nemen de figuren door te vlooien, zullen

constateren dat er heel wat afgezworven wordt. Het na de overwintering terugkeren naar de geboorteplek komt voor. Zo zijn er nog veel meer gegevens te vinden.

Helemaal interessant is het voor de ringers zelf, die over de basisgegevens beschikken met alle informatie die bij het ringen is vastgelegd. Een bijzondere terugmelding kwam van een door mij buiten het werkgebied (in Wijk bij Duurstede) geringde eerstejaars oeverzwaluw. Deze kwam terug uit Tsjaad (Afrika), waar hij in een gebied met overstromingsvlakten in februari terug werd gevangen door een Engelse ringploeg. Kennelijk overwinterde hij daar. Nog leuker werd het dat deze vogel weer terugkeerde naar zijn geboorte- grond en daar opnieuw door mij werd gevangen! Zo ontsluit de wetenschap onder andere met hulp van veel vrijwilligers, waaronder medewerkers van ons vogelringstation, tal van geheimen.

Herkomstkolonie	Ringjaar en aantal terugmeldingen				
	2011	2013	2014	2015	2016
Groeve Oostermeent					
Swifterbant	0	2	0	0	0
Ooivaarsplas, Lelystad	0	0	0	1	2
Heembeton, Lelystad	0	0	5	0	0
Hoofddorp	0	0	0	1	0
Almere	0	0	0	2	0
RWZI, Huizen	0	0	0	2	0
Oud Valkeveen, Naarder	0	0	0	1	0
CITO, Ned. Den Berg	1	0	0	0	1
Oostdijk, Naarden	0	0	0	2	0
Groeve Oostermeent	0	0	5	2	21

Tabel 6 Herkomst en aantal van de in de periode 14-06 t/m 11-07'16 in kolonie Groeve Oostermeent teruggevangen oeverzwaluwen m. ringj.

Herkomstkolonie	Ringjaar + aant. terugmeldiger			
	2013	2014	2015	2016
Kolonie Raboes, Eemnes				
Heembeton, Lelystad	0	0	5	0
Ooivaarsplas, Lelystad	0	0	1	0
Almere	0	0	1	0
Elburg	0	0	1	0
Hoofddorp	0	0	1	0
Kieftkampen, Naarden	0	0	0	1
CITO, Ned. den berg	0	0	0	1
Zanderij Crailo	0	0	0	1
Groeve Oostermeent,Blaricum	0	2	0	1
Raboes, Eemnes zelfde kolonik	2	1	0	16

Tabel 5 Herkomst en aantal van de in de periode 23-06 t/m 19-07'16 in de kolonie Raboes teruggevangen oeverzwaluwen met ringjaar

Medewerkers

Bij het oeverzwaluwenproject is er ondersteuning geweest van diverse personen. Dat geldt voor het tellen en opsporen van nieuwe kolonies, het onderhoud van de reeds bestaande en het assisteren bij ringonderzoek.

De volgende personen hebben een bijdrage geleverd: Jelle Harder, Dick Jonkers, Rob Moolenbeek, Mieke Pieren-Olijhoek, Engbert van Oort, Gerard Rigter, Gerda en Wim Schaapherder, André van Soest, Pieter Schut, Frank van de Weijer en de vrijwilligersgroep van het Goois Natuurreservaat o.l.v. Frank Sikking.

Bronnen

Jonkers, D.A. 2014. Resultaten van tellingen en ringonderzoek bij broedende oeverzwaluwen tussen Vecht en Eem in 2014. De Korhaan 48 (5): 172-177.

Jonkers, D.A. 2016. Monitoring van, en ringonderzoek bij oeverzwaluwen in 2015. De Korhaan 49 (2): 19-21.

Herkomstkolonie	Ringjaar en aantal terugmeldingen					
	2010	2012	2013	2014	2015	2016
Zanderij Crailo						
Almere	0	0	0	2	1	0
RWZI, Huizen	0	0	0	4	0	0
Kieftkampen, Naarden	0	0	0	1	0	1
Oostdijk, Naarden	0	0	0	0	1	0
Groeve Oostermeent, Blaricum	0	0	0	5	1	0
CITO, Ned. Den Berg	1	1	1	9	0	2
Haarzuilens	0	0	0	0	2	0
Zanderij Crailo, zelfde kolonie	0	0	0	0	0	11

Tabel 7 Herkomst en aantal van de in de periode 30-06 t/m 26-07'16 in de kolonie Zanderij Crailo teruggevangen en geringde oeverzwaluwen met ringjaar

Het usutuvirus, een serieuze bedreiging voor onze merels

Rudy Schippers

Merel

Op 15 september kwam er een gezamenlijke mededeling van het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC), het Erasmus medisch centrum, Sovon en het Vogeltrekstation dat het usutuvirus Nederland inmiddels heeft bereikt. Deze vogelziekte kan vooral tot ernstige gevolgen leiden voor onze merels.

Dit van oorsprong Afrikaanse vogelvirus werd voor het eerst in Europa ontdekt, toen er een onderzoek gedaan werd naar de doodsoorzaak van grote aantallen merels in Wenen. Dat was in 2001 en sinds die tijd zijn er vergelijkbare gevallen geconstateerd in Italië, Spanje, Kroatië, Hongarije, Zwitserland en Tsjechië. Tot het jaar 2011 werden er in Duitsland enkele gevallen van usutu gemeld, maar die aantallen namen pas explosief toe vanaf 2012, met name in Zuid-Duitsland. Tot op heden zijn daar meer dan 300.000 gevallen bekend, vooral in de steden waar ongeveer een derde van de merelpopulatie door deze ziekte is geveld. In het aan Nederland grenzende Noordrijn-Westfalen zijn de afgelopen jaren zo'n 3000 dode merels gevonden en in augustus 2016 zijn er in Nederland bij het DWHC 40 dode merels binnengebracht, die besmet waren

met usutu. Deze meldingen kwamen voornamelijk uit Gelderland, Brabant en Limburg en ook uit België komen inmiddels meldingen van dode merels binnen. Het usutuvirus breidt zich snel uit tijdens periodes met droog, warm weer. De uitzonderlijk warme nazomer van dit jaar heeft er in Nederland toe geleid dat tegen eind september er al meer dan 500 merels dood zijn aangetroffen.

Zoals het er nu uit ziet ligt de grens van het verspreidingsgebied bij Utrecht en heeft het usutuvirus het Gooi nog niet bereikt.

Het Vogeltrekstation heeft eerder dit jaar in Wageningen onderzoek gedaan aan kennelijk gezonde merels door bloedmonsters te nemen en daaruit is in twee gevallen de aanwezigheid van dit virus aangetoond. Een aantal ringstations, waaronder Vogelringstation het Gooi, helpt mee door het nemen van monsters om zo de verspreiding van dit virus in kaart te brengen.

Naast de merel zijn ook een aantal andere zangvogelsoorten getroffen maar dan in beperkte mate. Dit zijn vooral de huismus en de zwartkop maar het usutu virus wordt ook verdacht bij sterfgevallen van eksters, gaaien, kauwen, zanglijsters, spreeuwen en zelfs ijsvogels.

Ook zijn er gevallen bekend waarbij kanaries het slachtoffer zijn. Mogelijk zijn er ook uilen bij betrokken; bij een aantal in gevangenschap gehouden Laplanduilen die dood werden aangetroffen bleek usutu de doodsoorzaak te zijn.

Het virus wordt overgedragen door steekmuggen, voornamelijk uit het geslacht *Culex*. Sommige vogelsoorten kunnen ook drager van het virus zijn zonder zelf besmet te raken. Zo is bij Vogelringstation De Haar bij Haarzuilen het usutuvirus vastgesteld bij een gezond-ogende zwartkop door middel van het nemen van een bloedmonster.

Het usutuvirus is bij merels te herkennen aan sterk vermagerde vogels met een slecht verenkleed, aan evenwichtsstoornissen en aan het nauwelijks kunnen vliegen. Twee tot drie dagen na de besmetting overlijden de vogels. Op dit moment is er geen vaccinatie voor het usutuvirus. Het heeft daarom geen zin om vogels, waarbij het usutuvirus wordt vermoed, naar het vogelasiel te brengen. Deze kunnen wel gestuurd worden naar het DWHC te Utrecht

Rudy Schippers,
namens Vogelringstation Het Gooi

Gooise vogels zwaar getroffen door extreme weersomstandigheden

Rudy Schippers

	2014	2015	2016
kleine karekiet	229	257	151
tjitjaf	125	132	65
zwartkop	91	115	32
roodborst	29	48	22
tuinfluiter	21	29	11
rietzanger	20	17	30
winterkoning	29	28	29
bosrietzanger	25	7	9
rietgors	15	20	5
heggenmus	4	25	13
zanglijster	13	9	14
totaal	601	687	337

Aantallen jonge vogels

Groeistrepen bij een jonge kleine karekiet

Pascal Gijszen

De slagregens die we van april tot eind juli in het Gooi over ons heen hebben gekregen hebben voor veel schade aan de natuur gezorgd. Op 13 en 26 april viel er in de Eem-polder zo veel regen dat grote gedeeltes onder water kwamen te staan met grote gevolgen voor de Kieviten waarvan de nesten niet meer te redden waren. Een deel van de Kieviten, grutto's en andere weidevogels heeft nog een tweede broedpoging gedaan maar ook veel van die tweede legfels zijn verloren gegaan tijdens de slagregens die op 22 juni wederom neervielen.

Gelukkig kon Gert Bieshaar mededelen dat een deel van de weidevogels nog wel succes had met die tweede broedpoging, vooral bij boeren die meededen met uitgesteld maaien, waar in de kruidenrijke percelen toch nog heel wat jonge vogels het gered hebben.

Plat geslagen riet

Ook de rietvelden op diverse plaatsen in het Gooi werden door die slagre-

gens getroffen met plat geslagen riet tot gevolg. Wat er met de eieren en jonge vogels van bijvoorbeeld de karekieten in de daardoor schuin liggende nesten gebeurd is, laat zich raden. Ook zijn er veel insecten verloren gegaan wat grote gevolgen heeft voor vogels die daar afhankelijk van zijn, vooral de zangvogels. Terwijl er in een normaal jaar grote aantallen luizen, muggen en andere kleine insecten in het riet en de omliggende struweelzone bij het ringstation van Oud Valkeveen te vinden zijn, zien we die dit jaar nauwelijks.

Populatie jonge vogels gehalveerd

De effecten van die extreme omstandigheden werden duidelijk bij het Vogelringstation waar dit voorjaar veel minder jonge vogels geringd konden worden dan gebruikelijk. Wanneer we de vangsten van de afgelopen jaren met elkaar vergelijken dan kunnen we concluderen dat al die zware regens van dit jaar tot meer dan een halvering van de populatie van jonge vogels heeft geleid. In de tabel zien we het totaal van de geringde jonge vogels tijdens de CES periode van de afgelo-

pen drie jaar met als aantekening dat er in 2014 minder netten uitstonden, terwijl er op 12 en 19 juli 2015 niet geringd is. Die CES (Constant Effort Site) start ongeveer half april en eindigt in de eerste week van augustus.

Het ziet er helaas naar uit, dat het niet bij een halvering van het aantal jonge vogels zal blijven, maar dat de situatie nog erger is. Veel vogels, zowel jong als oud, hadden een slechte conditie, wat niet alleen veroorzaakt was door de vochtige en koude omstandigheden, maar vooral door een voedseltekort. Zo toonden in de laatste CES week (op 7 augustus) 23 van de 37 jonge kleine karekieten groeistrepen zoals op bijgaande foto te zien is. Ook bij andere soorten werden groeistrepen genoteerd. Een tekort aan eiwitten, waaruit de keratine van veren is opgebouwd, resulteert daarbij plaatselijk in broze plekken die als strepen of rafelige uiteinden van de veer zichtbaar zijn. Zo'n zwak verenstelsel is onvoldoende in staat om vocht af te weren en als ze dat al overleven, blijft het de vraag of zulke vogels de reis naar hun overwinteringsgebied kunnen maken.

Buizerd

Paul Keuning

Rupsentekort heeft gevolgen

Wat Oud Valkeveen betreft ziet het er naar uit dat tuinfluiters het zwaarst getroffen zijn. Dit seizoen zijn er 38 adulte tuinfluiters gevangen waarvan 16 vrouwtjes met actieve broedvlek. Aan het eind van het seizoen hebben wij slechts 11 jonge vogels kunnen ringen. Ook de zwartkop heeft het slecht gedaan met 77 adulte vogels en maar 32 jongen. Jonge zwartkoppen en tuinfluiters worden groot gebracht met rupsen en andere insecten die er dit voorjaar niet of nauwelijks waren. Zwartkoppen en tuinfluiters maken hun nest in brandnetels en andere kruiden die dit jaar eveneens door de slagregens platgeslagen zijn.

De rietzanger en de zanglijsters springen er goed uit

In het bovenstaande overzicht lijkt de rietzanger het goed te doen. Rietzangers zijn echter schaarse broedvogels bij Oud Valkeveen, zodat we vermoeden dat elders geboren jonge rietzangers hun eigen broedgebied vroegtijdig verlaten hebben. De goede resultaten voor zanglij-

sters, die vooral veel huisjesslakken eten, zullen niemand verbazen.

Het ziet er naar uit dat veel vogels vroeger dan anders de broedgebieden verlaten hebben omdat ze geen jongen meer hadden om voor te zorgen en vanwege het tekort aan geschikt voedsel. Zo troffen we veel volwassen vogels aan, waarvan de vrouwtjes een broedstadium hadden, dat aangaf dat ze ofwel jonge vogels aan het voeren waren of, dat ze die inmiddels verlaten hadden. De meeste van die vrouwtjes waren niet eerder geringd waardoor we vermoeden dat die uit andere gebieden kwamen en dat ze geen jongen meer hadden om voor te zorgen.

Ook de boerenzwaluw heeft te lijden onder de schaarste aan insecten. Het ziet er naar uit dat er dit jaar minder nesten waren met grote broedsels van 5 of 6 jongen. Vooral de kleinste jongen overleven zo'n schaarsteperiode niet zodat er per nest maar 2 of 3 jongen uitgevlogen zijn. Na het broedseizoen verzamelen de boerenzwaluwen zich in de avond bij een slaapplek. Voor het Gooi is dat onder andere bij

de rietvelden langs de Gooimeerkust ter hoogte van het ringstation bij Oud Naarden/Oud Valkeveen. In de periode van 2009-2015 werden daar gemiddeld ruim boven de 1000 boerenzwaluwen per jaar geringd terwijl dat er dit jaar nog geen 400 waren.

Een stille zomer

Het is opvallend hoe stil het nu in de natuur is. In andere jaren hoor je aan het eind van het broedseizoen overal jonge tiftjaffen en jonge mezen, maar ook die soorten hebben het dit jaar heel moeilijk gehad. Van diverse kanten vernamen we dat de holenbroeders het dit jaar heel slecht hebben gedaan, vooral in gebieden met naaldbos en een parkachtige inrichting met weinig ondergroei. De nestkastverslagen zullen hier waarschijnlijk meer duidelijkheid over kunnen verschaffen. Er zijn maar weinig broedsels van mezen gelukt. Dat geldt dus niet alleen voor de koolmezen en pimpelmezen maar ook voor staartmezen, baardman etc. Door de slagregens zijn de rupsen in de bomen weggespoeld en was er geen alternatief voedsel beschikbaar om de jongen mee groot te brengen.

Discussie

Er wordt regelmatig beweerd dat in de landbouw gebruikte insecticiden zoals imidacloprid in het oppervlaktewater terecht komen met als gevolg dat heel veel soorten insecten en ander waterleven bedreigd worden. Daarmee wordt ook de voor veel vogels belangrijke muggenpopulatie vernietigd. Er is weinig twijfel dat dit inderdaad het geval is, maar dat was ook al zo in de afgelopen jaren. Dit is dus niet de oorzaak van de achteruitgang die we dit jaar gezien hebben. Het vogelringstation bij Oud Valkeveen is eveneens betrokken bij het onderzoek naar de effecten van dit systemische insecticide op insectenetende zangvogels.

Voor verdere vragen kunt u contact opnemen met vrs.hetgooi@gmail.com en ook wanneer u belangstelling heeft in het ringwerk of een keertje mee wilt gaan, aarzel dan niet om een mailtje te sturen.

VOGELTREFFERS

van Andrea Rietbergen

Ik ga graag met de camera het veld in om vogels te fotograferen in het Gooi, daarbij gebruik ik vaak mijn auto (donker van kleur) als schuilhut.

De tureluur zat op een paaltje en omdat ik in de auto zat, kon ik ongestoord vrij dichtbij komen. De wind kreeg vat onder de veren waardoor deze foto toch een wat apart beeld van de tureluur geeft.

Voor de foto van de baltsende grutto's kwam ik langsrijden. Ik zag de twee grutto's op de grond al om elkaar heen lopen. Vervolgens vlogen zij de lucht in en kon ik het prachtige gezicht van de twee baltsende fotografieren. Dat vind ik trouwens het leuke van het fotograferen, dat je tevens het gedrag van de vogels leert kennen.

De drieteen strandloper is een ander verhaal. Naast het Gooi, ben ik in het voorjaar graag en veel op Texel. Lopend langs het strand zag ik deze kleine strandlopertjes langs de vloedlijn lopen. Een enkele strandloper ging rustig zitten. Ik kon langzaam dichterbij komen. Liggend op het strand de camera in de aanslag. Stukje voor stukje een meter over het strand tijgeren om dichterbij te komen, daarbij denkend, niet al te dichtbij want dan verstoort ik de vogel, bovendien vliegt ie dan weg. Het is mij gelukt en kon na het maken langzaam weer achteruit en de strandloper bleef rustig zitten. Een mooi moment en voor mijzelf een mooie foto.

Een opmerkelijke ontmoeting

Sytze Poelstra

Op acht oktober maar weer eens de Eempolder in gegaan, het fietspad op tussen de kop van de Meentweg en de Noord Ervenweg en daar aangekomen rechtsaf. Na enkele minuten tref je dan ter linkerzijde in het weiland een plasje aan dat in verbinding staat met enkele sloten. Daar is meestal wel iets aardigs te zien op vogelgebied.

Toevalstreffer, Hugo liep op 8 oktober met zijn camera ook in de Oostermeentpolder Hugo Weenen

En zeker vandaag kijk ik mijn ogen uit: een vreemde vogel loopt daar op de kant! Zwarte kop en hals, een zwarte omlaag gebogen snavel als van een wulp, maar dan in een aanzienlijk dikkere uitvoering, wit lijf en een dikke dot zwarte veren op het uiteinde daarvan en zwarte poten. Om kort te gaan, een heilige ibis!

De vogel prikt wat met de snavel in de modderbodem, poetst van tijd tot tijd zijn veren wat op en neemt dan een korte rustpauze na al die inspanning. Graag neemt hij even plaats naast een late lepelaar die daar een beetje staat te doezen.

Vanaf mijn plek neem ik bovendien niet minder dan zeven grote zilverreigers waar, die zich elders in de weilanden op houden. Eén daarvan strijkt eveneens bij het plasje neer en loopt

zonder op of om te kijken langs de twee genoemde vogels. Alles bij elkaar wel een heel bijzonder trio! De lepelaar, hier toch in het noordelijkste deel van zijn verspreidingsgebied en ongetwijfeld van plan om zeer binnenkort naar zijn winterregio te vertrekken. Maar nu nog even profiteren van de prachtige nazomer, er is voedsel genoeg.

De grote zilverreiger is met name in de negentiger jaren van de vorige eeuw hier enorm in aantal toegenomen. Ik herinner mij hoe we midden zeventiger jaren op vakantie waren in de omgeving van de Neusiedlersee, Oost-Oostenrijk. Toen was dat het dichtstbijzijnde broedgebied van de grote zilverreiger. Ik was geweldig onder de indruk van deze imposante vogels. En nu zijn ze heel gewoon geworden in dit oer-Hollandse Eempolderlandschap. En dan deze ibis, een Afrikaanse soort, zelfs in het Midden-Oosten niet zo talrijk meer. Hij werd in delen van Frankrijk geïntroduceerd, van waaruit hij zijn gebied langzaam uitbreidt. Mijn eerste waarneming van deze fraaie vogelsoort in onze contreien was in mei 2001 in de Hilversumse Bovenmeent.

Wanneer ik terugfiets over het fietspad richting Meentweg komt de ibis mij tegemoet gevlogen en ik meen even een krassend geluid op te vangen. Prachtige vogel is het toch, met dat witte verenkleed en die zwarte vleugelachterrand! Hij strijkt neer op de kant van een sloot, is nu nog beter van dichtbij te zien en lijkt weinig schuw; na korte tijd gaat hij dieper de sloot in en blijft dan verder uit het zicht.

Brandgans, de overwegend zwart geklede gans

Bert Roelofs

Keffende ganzen bijten niet

Bert Roelofs

Branta leucopsis, zoals deze gans in wetenschappelijke kringen wordt genoemd, valt in het veld op door het vele wit in de kop en heeft daaraan ook de naam 'leucopsis' te danken. Samen met de grote en kleine Canadese gans, de Hawaïgans, de roodhalsgans en de rotgans (ik scheld dit mooie gansje overigens niet uit, het heet echt zo) vormt de brandgans het geslacht *Branta*, waarin alle zwarte ganzen samen gevoegd zijn. Alle *Branta*'s hebben zwarte (of donker grijze) poten en een zwarte snavel en ook het verenpak is doorgaans beduidend donkerder dan dat van de bruingrijze Anser-ganzen, zoals grauwe-, kol- en dwerggans, de verschillende rietganzen en de Indische gans.

Maten en gewichten

De brandgans is een tamelijk klein compact gansje, met een lengte van zo'n 60 tot 70 centimeter en een spanwijdte tussen 1,2 en 1,4 meter. Het mannetje (de gent) weegt ongeveer 1800 gram en het vrouwtje 1600; beide sek-

sen ogen identiek, de gent is iets groter. Naar zeggen kunnen brandganzen tussen de 15 en 20 jaar oud worden.

Verspreiding

De brandgans heeft een groot verspreidingsgebied, namelijk het noordelijk deel van de Atlantische Oceaan, van Groenland, Spitsbergen en Nova Zembla tot in Noord-Rusland. Het merendeel maakt gebruik van het bijna 24 uur daglicht op de poolcirkel door daar vanaf mei op de toendra te broeden, maar in toenemende mate broedt de brandgans ook in Nederland, vaak al vroeger dan in mei.

Overwinteren in ons land

Eerst liet het aantal overwinterende brandganzen de laatste veertig jaar een gestage stijging zien, van zo'n 20.000 in 1975 tot gemiddeld kleine 500.000 in de periode 2005-2010. In piekjaren zijn er ruim 800.000 overwinteraars geteld, waardoor het grootste deel van de wereldpopulatie binnen onze landsgrenzen verbleef. Zaten die overwinteraars voorheen vooral in Friesland en het Wadden-, IJsselmeer- en Delta-gebied, de laatste jaren zoekt een nog steeds groeiend aantal ook het binnen-

land op, vooral in de nawinter. Daarbij speelt wellicht een rol dat brandganzen ten gevolge van een hogere predatiedruk in vooral Zweden wat langer in ons land blijven om in kortere tijd terug te vliegen naar de broedgebieden, waardoor er als het ware een file ontstaat.

In 1984 deed zich een eerste broedgeval in Nederland voor en vanaf 1988 broeden er jaarlijks brandganzen in vooral het IJsselmeergebied en het grote rivierengebied, met momenteel een broedpopulatie van 9.000 tot 25.000 paartjes. De brandgans heeft jaarlijks een legsel, met 3 tot 5 en soms 6 eieren. De jongen gaan meteen na uitkomen aan de wandel.

Blaffende ganzen bijten niet

Een jaar of acht geleden zag ik op enige afstand in een weilandgebied bij Oisterwijk een grote groep brandganzen. Uit datzelfde veld hoorde ik voortdurend van die kleine keffende rothondjes (ik hoop dat ik nu niet al te veel eigenaren van zo'n beestje hard tegen de schenen schop), maar hoe goed ik ook de gansengroep afspeurde, ik zag die keffers nergens. Ik zag een haas, maar die werd al snel uitgesloten als potentiële dader. Geleidelijk werd het vraagteken alsmaar groter, tot er ergens heel diep in de krochten van mijn reptielenbrein een alarmbelletje begon te rinkelen. Stond ik mezelf daar misschien compleet voor de gek te houden en in de war te brengen? Langzaam daalde het besef in dat het gekke het enige geluid was dat ik hoorde, dus het geluid moest horen bij de bewegende snavels van de brandganzen. Keffende ganzen dus. Welkom in de wonderde wereld van de natuur.

Geraadpleegde bronnen:

<https://www.sovon.nl/nl/soort/1670>

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Brandgans>

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Anser_\(geslacht\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Anser_(geslacht))

<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/?vogel=24>

BOEKBESPREKING

Dick A. Jonkers

De goudvink

Na zijn monografie over de kauw is nu de goudvink de aandachtsoort van de schrijver. Hij slaagt er ook deze keer weer in om zijn observaties met een groot inlevingsvermogen beeldend te beschrijven. Goudvinken vestigden zich in zijn paradijselijke tuin, nadat een hersteld raamslachtoffer die niet meer verliet en later soortgenoten aantrok. Het aantrekkelijke leefgebied met voldoende geschikte voedselplanten en drinkgelegenheid droeg bij aan een permanente vestiging. De aanwezigheid van voedselmandjes zorgde voor ondersteuning bij het voeren van de jongen. Als tussendoortjes houden, verspreid door het geheel, waarnemingen bij onder meer bonte vliegenvanger, putter en vink de aandacht gevangen. Hierin zijn niet alleen eigen belevenissen verwoord, maar ook net als bij de goudvink diverse wetenswaardigheden uit de geraadpleegde literatuur vermeld. Goudvinken waren vroeger economisch van belang. Ze werden gevangen en gefokt om hun verenkleed en zang. De auteur heeft hierover een duidelijke mening. In de vrije natuur is een vogel iemand, in een kooi niemand. Hun imitatievermogen is groot, er waren speciale zangvogelscholen om ze te trainen en volksliedjes te leren zingen. Er was afzet in diverse Europese steden, waaronder Amsterdam. Aan de andere kant kunnen de vogels ook schade toebrengen aan de fruitteelt door in cultuurs knoppen uit de bomen te pikken.

Enkele pagina's zijn gewijd aan de belevenissen van de omzwervingen van een jonge goudvink en de trektocht van een jonge boerenzwaluw, op weg naar het overwinteringsgebied in Zuid-Afri-

ka. De schrijver uit een aantal keren zijn bezorgdheid over de situatie waarin vogels terecht zijn gekomen door milieue- en natuurontwikkelingen. De beschuldigende vinger richt zich vooral op het bestrijdingsmiddelengebruik in de landbouw. Ook de bewering dat de achteruitgang en de verdwijning van vogelsoorten het gevolg is van een tekort aan aminozuren (bouwstoffen van eiwitten) is discutabel. De vogelvriendelijke tuin wordt opgevoerd als een leefomgeving voor de toekomst. De verspreiding van de tien Europese ondersoorten en het voorkomen van de soort elders worden vermeld. Door het invoelend vermogen van de auteur wordt de lezer opgenomen in de leefwereld van de goudvink.

Cools, A. 2016. De goudvink. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam/Antwerpen. 192 blz. 15 x 21.5 cm . Paperback. ISBN 978 90 450 3239 9. Prijs € 19,99.

Nachtvogel

De titel van deze uitgave heeft betrekking op de vondst van een niet gedomineerde nachtzwaluwvleugel in de collectie van de universiteit van Cambridge. Die was in 1990 tijdens een expeditie aangetroffen tussen de resten van een verkeerslachtoffer in de vlakte van Nechisar in de Grote Rift vallei in Ethiopië. De expeditieleden kwamen er niet uit welke soort dit moest zijn. Ze prepareerden de vleugel en stopten die in een zak met als vermelding 'reuzennachtzwaluw'. Daar bij bleef het voorlopig bij. Na veel vijven en zessen bereikte het specimen het universiteitsmuseum. Daar kwamen de expeditieleden opnieuw bijeen. Samen met experts werd gediscussieerd en er

vond een uitgebreide zoektocht plaats om vast te stellen welke soort dit zou kunnen zijn. Uiteindelijk bleek hij nog nooit beschreven te zijn. De nieuwe naam luidde nechisarnachtzwaluw.

In 2009 werd een nieuwe expeditie georganiseerd met als doel de aanwezigheid van de soort vast te leggen. Het werd tegelijkertijd een speurtocht naar 'lifers', vogelsoorten die voor het eerst werden gezien en positief geïdentificeerd door de deelnemers. De lezer wordt mededeelgenoot van de tochten door een beeldend taalgebruik, beschrijvingen van ervaringen en landschappen. Verontrusting over de veranderingen in de natuur in Afrika klinkt door. Er is ook aandacht voor zoogdieren, reptielen en amfibieën als wezenlijk onderdeel van het vogels kijken. In de vlakte van Nechisar begon de jacht op de soort waarom het allemaal was begonnen . Opeens was hij er, op de grond zittend, gevangen in het lamplicht, en opvliegend, gevolgd door de lampen. Het doel was bereikt, en het voorkomen in het gebied bevestigd door de genoteerde veldkenmerken. Er kwamen dus nog meer exemplaren voor. Het idee ontstond om een vangpoging te wagen en daarvoor een net te fabriceren. Tijdens een tweede ontmoeting mislukte die helaas. Wie de zaken voor lief neemt, die geen betrekking hebben op het onderzoek deelt de ervaringen van de auteur in dit verder zeer leesbare boek.

Head, Vernon 2016. Nachtvogel.

Een zoektocht naar de zeldzaamste vogel ter wereld. Uitgeverij Atlas Contact, Amsterdam. 203 blz. Ook als e-book verkrijgbaar. Prijs € 21,99. ISBN 978 904 5029 429.

Aantrekkelijk voor de kievit: kort gras en plasdras

Jaap Bikker

VLAGGETJESPROJECT: niet erg succesvol bij kievitsonderzoek

Gert Bieshaar

Het 'vlaggetjesproject' is door het natte en koude voorjaar min of meer mislukt door kou en hevige regenval half april. De opzet was om pullen te voorzien van een vlaggetje aan de poot, om ze daarna beter te kunnen volgen. Met alleen een ring zijn er minder terugmeldingen. De onderzoeksvraag was: 'Op welke ondergrond zijn de beste broedresultaten te bereiken: broeden in het weiland, of met nest in een akker'.

In de plasdrasgebieden is het later dit voorjaar, ook door uitgesteld maaien, toch nog een goed kievitsjaar geworden met veel pulen, alleen zonder vlaggetjes aan de poten.

Bij twee boeren mochten we, op nog niet ingezaaide maïsackers, pullen van ringen en vlaggetjes voorzien. De kievit is een vroege broeder en op beide akkers lag een behoorlijk aantal kievitsnesten. Helaas brak er op 13 april een hevig noodweer los boven de Noord- en de Maatpolder. De volgende dag lagen aangepikte eieren en pullen in het water.

Door Frank Majoor van Sovon zijn een paar pullen geringd, maar niet meer terug gezien. De vervolglegels hebben het ook zwaar te verduren ge-

had door hevige buien. Door Harry de Rooij zijn drie pullen van verschillende leeftijd geringd. Een aantal keren is met de telescoop geobserveerd, ook daarbij is geen pul terug gezien.

Een aantal boeren heeft goed meegewerkt. Hier is gemonitord. Er mag niet gezocht worden, want de wei in lopen leidt tot teveel verstoring. Deze percelen liggend naast de plasdrasgebieden zijn optimaal voor de kievit en andere weidevogelsoorten. Het zijn kruidenrijke weilanden met een open structuur

en de uitgestrooide, ruige mest zit vol rode wormen. In 114 hectare grasland, met uitgestelde maaidatum tot 15 juni, zijn later toch veel kievitskuikens vliegvlug geworden. Van 228 gevonden kievitslegsels zijn er 183 uitgekomen.

Conclusie: Dit jaar was een bijzonder seizoen en uiteindelijk toch een goed jaar voor de weidevogels, ondanks het mislukte vlaggetjesonderzoek. De Eempolders blijven ook in 2016 een belangrijk broedgebied voor de in Nederland verblijvende de kieviten..

Dick Jonkers kijkt geboeid naar de ruiters en de kemphanen

Lida

Tiengemeten: een verrassend mooie excursie op 27 augustus 2016

Lida en Corry

Dick Jonkers begon met een beknopte toelichting over het eiland. In het begin van de 17e eeuw slibt in het Haringvliet een zandplaat op van krap 5 ha. Een halve hectare heet dan nog een gemet, vandaar de naam Tiengemeten. Het eiland bestaat uit diverse landschappen, genaamd Weemoed, Weelde en Wildernis, met ieder zijn specifieke karakter die de naam eer aandoet. Zo is er een moerasachtig gebied waar je tal van watervogels kunt aantreffen en een gedeelte met akkerbouw, zoals die in vroeger jaren in Nederland werd beoefend. Verder is er een zoetwatergetijde-gebied met meanderende geulen en krekens. Schotse Hooglanders begrazen het land om het niet dicht te laten groeien.

De excursie, onder leiding van Dick Jonkers, ging met 17 personen naar Tiengemeten, het allerlaatste echte eiland van

Zuidwest - Nederland. We vertrokken om 8.00 uur vanaf Bussum-Zuid. Ons oorspronkelijke reisplan moest aangepast worden vanwege werkzaamheden aan de A27 en A2. Onze chauffeur Frank heeft de groep via een alternatieve route snel en veilig naar Tiengemeten geleid.

We wandelden naar de eerste plas, waar we het geluk hadden om direct een grote groep vogels te zien: o.a. wintertaling (ook wel halve eendjes genoemd), zilverplevieren, kieviten, lepelaars, Canadese ganzen, kluten, grote zilverreigers, watersnippen en oeverlopertjes. Een verrassend mooi begin van onze excursie. Het was prachtig om de verschillen tussen de goudplevier en zilverplevier goed te bekijken. Vervolgens zagen we drie bruine kiekendieven die door de lucht buitelen. Verder wandelend stuitten we op drie watersnippen, die zich lange tijd al foeragerend prachtig lieten zien. Terwijl we verder liepen, genoten we van de opvallende paars-gele flora bestaande uit kattenstaarten en guldenroede, die zich over het hele eiland hebben verspreid.

Even verderop kwam een goudplevier in beeld, die ons minutenlang aandachtig bleef bekijken al schitterend in de zon. Op de slikken foerageerden een aantal witte en gele kwikken.

Tijdens de lunch op de dijk zag Dick plotseling een hermelijn wegschieten. Leuke observatie.

Op de top van de guldenroede zaten enkele roodborsttapuiten te pronken.

Al lopend naar de andere kant van het eiland kwamen we een enorme groep huiszwaluwen tegen, die aan- en afvlogen. Regelmatig pikten ze iets op van de grond. Aangekomen op de Vliedberg hadden we een prachtig uitzicht over het eiland met in de verte de Haringvlietbrug.

Het was een schitterende dag, zeker de moeite waard van het vroege opstaan. Met als resultaat 54 soorten vogels. Alle deelnemers hebben erg genoten van deze prachtig excursie onder deskundige leiding. Bedankt Dick.

PRIKBORD

OM VAST NAAR UIT TE KIJKEN in 2017:

5 - 7 mei: voorjaarsweekend Zuid-Limburg
29 september - 1 okt.: najaarsweekend
16 november: A.L.V.

FOTOWEDSTRIJD

Fotografeer je vogels en ben je lid van de VWG? Doe dan mee aan de wedstrijd ter gelegenheid van het 50-jarig jubileum van de VWG in 2017. Er zijn drie categorieën en je kunt in principe aan alle drie meedoen:

- compact camera's
- digiscopen
- systeem- en reflexcamera's

De deadline voor het inleveren van je foto's is 1 december 2016.

Als je geïnteresseerd bent, laat het dan even weten door een berichtje te sturen aan fotografie@vwggooi.nl, dan sturen we je meer informatie

Landelijke SOVON-dag

Reehorst Ede op 26 november 2016

Dit jaarlijkse evenement is bedoeld voor alle vogeltellers en andere actieve natuurliefhebbers in Nederland. Een dag vol lezingen met topsprekers uit de wereld van vogelonderzoek. Meer dan 80 stands met boeken, optiek, reizen en vogelorganisaties.

Tijd: v.a. 9:30 Kosten 10 euro; Leden en waarnemers 5 euro.

Tip: meld je vooraf aan via de site van Sovon.

Te koop

Uit een nalatenschap twee verrekijkers:

Swarovski 8 X 42 HD.

Aangeschaft in 2011, Prijs nieuw € 1960,00
Goed onderhouden. Garantie nog 25 jaar.
Instelbaar vanaf 1.90 m, gewicht 810 gram.
Deze kijker is zojuist terug van een servicebeurt bij Swarovski.

Vraagprijs € 1200,00

Valk HD 8 x 30 (Vogelbescherming)

Aangeschaft in dec. 2015 Prijs nieuw € 539,00
Zo goed als nieuw, garantie nog 29 jaar
Gewicht 461 gram, instelbaar vanaf 1.30 m,
drukwaterdicht

Vraagprijs € 400,00

De opbrengst wordt overgemaakt naar een goed doel. Reacties per mail naar francis.bakker@upcmail.nl

9e NOORD-HOLLANDSE NATUURDAG

Op zaterdag 19 november a.s. zijn alle natuurliefhebbers welkom in gebouw Aristo, tegenover station Sloterdijk in Amsterdam.

Thema van de dag is 'Natuur mensenwerk'. Twaalf inleidingen over dit onderwerp, onder andere:

Martin Melchers over de heer Walters, kenner van het gedrag van plevieren

Jaap Mulder, Dassen in het Gooi

Camilla Dreef, lezing over lepelaars in Noord-Holland

Natuur van de Kreupel

Tijd: 10:00 - 16:00 uur; kijk voor meer informatie op www.landschapnoordholland.nl/natuurdag

Excursie

Roze pelikanen in het meer van Kerkiri (Gr.)

Bert Roelofs

DE VWG NAAR N-GRIEKENLAND EN Z-BULGARIJE

Evert Constandse, Bert Roelofs & Bertus van den Brink

Vogels kijken in een weinig toeristische, waterrijke omgeving op het grensgebied tussen Griekenland en Bulgarije. Met prachtig weer, schilderachtig landschap en dan vanuit een bootje watervogels kijken op een meer, twintig keer zo groot als het Naardermeer: vogelen op z'n comfortabelst. Ook het berggebied van Bulgarije had dagelijks vele vogelverrassingen in petto. Naast alle plezier en ontspanning is zo'n reis ook altijd weer een inspanning, maar je moet er wat voor over hebben als je wat moois wilt zien. En dat moois hebben we in overvloed op een presenteerblaadje voorgeschoteld gekregen!

Dit verslag verschijnt wat later dan bedoeld, maar hier is het dan. De voorbereiding van een buitenlandreis is altijd een heel gedoe. Je moet eerst besluiten waarheen, en daarna moet alles eigenlijk al in november rond zijn. Het exact plannen is dan nog niet mogelijk. De vliegschema's zijn er nog niet, hotels zijn

nog niet zo ver en busjes huren werkt vaak niet op zo'n termijn. Gelukkig hebben we inmiddels de nodige contacten die ons willen bijstaan. In Bulgarije is dat Neophon, de organisatie van Dimiter Georgiev, die ons inmiddels bij drie reizen door Bulgarije en een reis in Roemenië heeft geholpen met het plannen en organiseren. Zijn teamgenoten Mladen en Mirco zijn eersteklas gidsen die door hun kennis en enthousiasme een extra dimensie aan onze excursies geven.

Deze keer gingen we van 27 mei tot 6 juni. Onder normale omstandigheden is dat de beste tijd, maar door de te zachte winter dit keer misschien wat aan de late kant. Oost-Europese bestemmingen hebben altijd wat avontuurlijks en dat begon nu meteen bij de start. Het vliegtuig had ruim twee uur vertraging, zodat we pas rond een uur of vier van vliegveld Sofia naar onze eerste bestemming, het meer van Kerkini, in Noord-Griekenland, konden vertrekken. Dit meer ligt net over de Bulgaars-Griekse grens, dus zo'n driehonderd kilometer rijden pal naar het Zuiden. Dwars door de spits van Sofia om vervolgens met nog een uur extra

vertraging, in het stikdonker bij hotel Erodios aan het Meer van Kerkini, aan te komen. Toen iedereen uiteindelijk zijn kamer gevonden had, snakten we naar een biertje en wat eten. Dat was gelukkig goed voor elkaar. Daarna gauw naar bed en gezond weer op.

De eerste dag stond een excursie op het meer gepland. We konden in heerlijk zwol weer, rustig varende, genieten van grote groepen pelikanen (roze en kroeskop), aalscholvers (dwergaalscholvers en gewone aalscholvers), en allerlei soorten reigers, kwakken en dergelijke. We zagen vreemd genoeg weinig soorten sterns, maar het was een schitterende ervaring: 'vogelen op z'n comfortabelst'.

De tweede dag deden de zes busjes, in groepjes van twee, elk hun eigen excursie rond het meer, waar weer heel andere waarnemingen werden gedaan zoals koekoek, karekiet, woudaap, ooievaar en ralreiger. Aan het eind van de dag gingen we noordwaarts naar Bulgarije.

Het gebied rond Kerkini heeft een micro-klimaat met heel zacht en relatief warm weer. De grens met Bulgarije wordt gevormd door een bergketen, die zowel een natuurlijke, alsook een klimaatgrens is. In Griekenland is het heel zacht; in het zuiden van Bulgarije is het veel kouder, vochtiger en ook qua landschap veel ruiger. We zaten vier dagen in hotel Bolyarka in Melnik, het Bordeaux van Bulgarije, maar over de wijnen zullen we het hier maar niet hebben. Van hieruit deden we al onze excursies. De omgeving was zeer afwisselend: heuvel-, rots- en bergachtig met bossen en kale bergweiden. In het gebied rond Sofia zie je duidelijk dat er economische activiteiten worden ontplooid; de omgeving van Melnik is nog vrijwel onontgonnen. Slechts hier en daar wat keuterboertjes, die naar onze standaard een armoedig leven leiden. Slecht onderhouden huisjes en wegen; een primitieve keuken met veel

aardappelen, stuk gekookte groenten en hompen vlees met veel vet en bot.

Maar . . . een omgeving, zonder de moderne economische ontwikkelingen, is meestal goed voor flora en fauna. We hebben kunnen genieten van vele soorten in een ongerepte natuur, die bij ons eigenlijk niet meer voorkomt. Opvallende waarnemingen waren kruisbekken, goudhaantjes en rouwmezen. Helaas wordt deze natuur hier en daar wel als vuilnisstort misbruikt.

De vlucht terug naar Amsterdam was erg vroeg, zodat we de dag voor vertrek naar Sofia gingen voor onze laatste overnachting dicht bij het vliegveld. Op weg naar Sofia hebben we, net als een paar jaar geleden, weer de wetlands bezocht (zeer de moeite waard), en zijn we naar het skigebied boven Sofia gegaan. We hadden de notenkraaker en de waterspreeuw nog niet gezien,

maar tussen de werkeloos hangende skiliften wemelde het van de notenkraakers. En de waterspreeuw dan? Die zat met jong in het beekje naast het hotel!

Al met al weer een mooie reis met bijzondere vogelervaringen en met 175 waargenomen soorten. In dit verslag geen opsomming van de waarnemingen, want daarvan kunnen de deelnemers na-, en de thuisblijvers meegenieten tijdens de reünie te houden op 23 november om 20.00 uur in de Info-schuur van GNR. Ook worden dan de bestemming en verlokkingen van de reis in 2017 bekendgemaakt. Het is zonder meer een droombestemming! Deze reis zal gemaakt worden tussen 18 en 26 april, en alle details staan vanaf 23 november op de Nieuwsbrief en op de website. Let daar goed op, want: als vogelaar moet je toch één keer in je leven aan een buitenlandreis van de VWG hebben meegedaan.

Vuurgoudhaantje poseert op drie meter afstand

Bert Roelofs

Sneeuwgors

B.Roelofs

Sneeuwgors met veel wit

B.Roelofs

Winterse gorzen in Het Gooi en omstreken

Carel de Vink

De ijsgors wordt in veel Europese talen gekoppeld aan Lapland. De wetenschappelijke naam *Calcarius lapponicus* suggereert dat deze soort daar zijn thuisbasis heeft. Zelfs de Noren noemen hem 'lappspurv', tegen beter weten in. Bij hen broeden ijsgorzen op alle schaars begroeide berghellingen tot zuidelijker dan Bergen en niet alleen op de toendra's in het hoge noorden. Overigens broeden zowel ijs- als sneeuwgorzen in het hele arctische gebied, dus ook in Azië en Noord-Amerika. Beide soorten overwinteren voornamelijk in Zuid-Rusland, Kazachstan en Centraal Azië. Maar een deel van de Scandinavische, IJslandse en Groenlandse populatie verblijft in de winter in West-Europa. Tijdens de trek passeert een klein aantal ons gebied. De Atlas van Nederlandse

Ijs en sneeuw koppelen we als weersverschijnselen aan winterse omstandigheden. Het ligt voor de hand om ook de aanwezigheid van ijsgors en sneeuwgors te koppelen aan het winterhalfjaar. Maar juist in december en januari zijn deze 'wintergorzen' nauwelijks te verwachten in Gooi, Vechtstreek en Eemland. De meeste van deze bezoekers worden op doortrek gezien in de herfst en het vroege voorjaar. En dan nog maar mondjesmaat. De ijsgors, een wintergast voor de kenners

Vogels (Sovon) uit het vermoeden, dat veel trekkende ijsgorzen niet gesignaleerd worden. Dat komt deels door onbekendheid met de roep en het gedrag. Zo leerde ik van Fred van Klaveren dat ijsgorzen graag op grote hoogte meevliegen in groepjes veldleeuweriken. Nu doen ook graspiepers dat veelvuldig, zodat kennis van de roep noodzakelijk is om er een ijsgors in te herkennen. Daarbij is het rateltje ('prrrt!') meer kenmerkend dan het gorsachtige 'djuup!', dat lijkt op het geluid van diverse andere gorzensoorten, zoals het meer fluiten-de 'pjuuh' van de sneeuwgors.

Een foeragerende ijsgors schuifelt gewoonlijk door lage begroeiing met stename of slikachtige ondergrond. Door de voornamelijk bruine, rijk gestreepte tekening valt hij daar nauwelijks op. In onze omgeving gaat het dan meestal om eenlingen.

Het voorkomen van de ijsgors

Van de vroegere Zuiderzeekust zijn verschillende waarnemingen bekend, waaronder een bij Muiderberg en een bij Huizen (Ten Kate 1936). In de jaren vóór de drooglegging van Flevoland doken er aan de oevers van het IJsselmeer af en toe groepjes op, zoals zeven exemplaren aan de noordrand van de Eempolder op 24 september 1960. Een heuse invasie vond plaats in de herfst van 1956 met wel 50 ijsgorzen op 24 november. In latere jaren was de soort geregeld aanwezig in de toen nog spaarzaam begroeide voorlanden van Stichtse Brug in aanleg. Wie waarneming.nl onderzoekt op Gooise waarnemingen, ontdekt dat de recente waarnemingen in hoofdzaak plaatsvonden vanaf trektelposten: Corversbos, Tafelberg en de natuurbrug Hilversum, tot een maximum van 5 à 6 per teldatum. De piek ligt in oktober, waarbij het beeld wat vertroebeld wordt,

doordat eenzelfde vogel vaak door meerdere waarnemers werd gemeld. September, november en februari volgen op bescheiden afstand. Overwinteren gebeurt voornamelijk aan de Fries-Groningse Waddenkust en langs de Afsluitdijk. Dat geeft al aan dat de kans op doortrekkende ijsgorzen in onze regio niet groot kan zijn, want het aandeel van het Deltagebied als winterkwartier is beperkt. In het Waddengebied arriveren de eerste ijsgorzen gewoonlijk in de eerste decade van september; de laatste vertrekken rond half april. Europa telt tussen de 6 en 11 miljoen broedparen, waarbij met name de Noord-Russische aantallen lastig te schatten zijn. Nederland ontvangt per jaar hooguit een duizendtal overwinteraars. Wat aantoont dat West-Europa niet rijk bedeed wordt met overwinteraars. Geen wonder dat het Gooi er ook maar bekaaid afkomt. Een aantal van 12 ijsgorzen, geteld bij de Tafelberg op 9 oktober 2010, is tegenwoordig voor onze regio een grote uitschieter!

De sneeuwgorz, zelfs in de winter niet alledaags

Net als de ijsgorz is de sneeuwgorz geen soort die jaarlijks wordt waargenomen in onze streken. De Europese aantallen liggen beduidend lager dan die van de vorige soort met maximaal 1,7 miljoen paar. Toch overwintert deze soort in groter aantal in ons land, met enkele duizenden. Ook voor deze soort is het oostelijk Waddengebied met zijn kwelders dé plek. Het gaat om dezelfde periode als bij de vorige soort. De vogels moeten enige bekendheid gehad hebben rond de zuidkust van de Zuiderzee, gezien zijn streeknamen: sneeuwputter of sneeuwvink (Jonkers et al. 1987). De wetenschappelijke naam refereert ook aan sneeuw: *Plectrophenax nivalis*. Bij beide wintergorzen verwijst het eerste deel van die naam naar de lange nagel aan de achterteen: spoor.

Oudere meldingen van de sneeuwgorz zijn zeldzaam. Pas na 1930 worden er meermalen sneeuwgorzen gemeld, zoals 30 op het 'Huizerwad' op 30 oktober 1933. Met hun rijkelijk van witte delen voorziene kleed vallen ze veel meer op

dan de ijsgorz. Dat levert dan ook meer waarnemingen op. In de jaren '40 t/m '60 werden er groepen rond de Eemmondiging gemeld met een maximum van wel 50 à 60 op 11 november 1956.

Na het droogvallen van de IJsselmeerpolders ontbreekt de soort steeds vaker en slinken de aantallen per waarneming. Jonkers et al. (1987) melden dat de groeps grootte van 7,2 in de jaren '30 slinkt via 5,4 tot 1965 tot naar 3,8 in de jaren '65 tot '85. De sneeuwgorz was in die jaren ongeveer viermaal talrijker dan de ijsgorz; de groepen bijna zevenmaal zo groot. Jaarlijks variëren de aantallen van beide overigens landelijk flink.

Het aantal waarnemingen van sneeuwgorzen is sindsdien weliswaar toegenomen; dat komt deels door de moderne 'tamtam', waardoor pleisterende vogels door veel vogelaars gezien kunnen worden. Toch heeft vooral het frequente telwerk bij de Stichtse Brug en het Corversbos -met op de telpost een maximum van 25 (!) exemplaren op 2 november 2006- deze soort uit het dal geholpen. Wat langer aanwezige sneeuwgorzen werden gemeld uit de Eempolders in maart 2015, (een mannetje) en de Blaricummeermeent: twee exemplaren in november 2012.

Opvallend is dat de beide soorten winterse gorzen nauwelijks gezien werden langs het IJmeer en in de Vechtstreek. In hoofdzaak ging het om solitaire overvliegers boven de Aetsveldsche Polder en Hilversumse Bovenmeent. Naast eerder genoemde plaatsen waren ijs- en sneeuwgorzmeldingen in klein aantal afkomstig van de Huizerpier. Bij Eempolder-tellingen werden geen ijsgorzen en slechts sporadisch sneeuwgorzen genoteerd, het laatst in 2010 (meded. J. Mooij).

Behalve het verschil in verenkleed tussen de 'bruinnek' en de 'witgeklekte', vergen beide soorten bekendheid met het geluid. Daarbij is internet natuurlijk een hulpmiddel. Maar oefenen kan ook prima in het veld. Zelf genoot ik van beide soorten op de Waddeneilanden. Groepen ijsgorzen trof ik enthousiast roepend bij Camperduin (onderaan de dijk, vanaf het parkeerplaatsje tegenover het Duinpaviljoen). Groepjes sneeuwgorzen zijn geregeld te vinden op het strand bij de Zuidpier van IJmuiden. Heb je de roepjes eenmaal 'paraat', dan nog blijft het soms jarenlang wachten op een treffen met een van beide wintergorzen. Want ook op trekteleposten in onze regio worden ze menig winterseizoen niet gespot. Het blijft een uitdaging om alert te zijn op (op)vliegende sneeuwvlokken of streperige gorzen met een warmbruine nek: de sneeuwgorz en de ijsgorz.

Sneeuwgorz met opwaaiende veertjes B. Roelofs

Bronnen:

Fonstad T., Grensbøl, B. & Günther, M. 2007. *Aschehougs Store Fuglebok*, H. Aschehoug & Co (W. Nygaard); Oslo: 506-507.
 Bijlsma, R.G., Hustings, F. & Camphuysen, C. 2001. *Algemene en schaarse vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 2*; GMB Uitgeverij, Haarlem/Utrecht: 451-455.
 Jonkers, D.A., Kole, R.A. & Taapken J. 1987. *Vogels tussen Vecht en Eem; Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum*: 349-350.
 Kate, C.G. B. ten, 1936. *De vogels van het Zuiderzeegebied*; 1-82.

Excursie

Jutta Gruber

Najaarsweekend Texel 23 - 25 september 2016

Kees Lindenburg, Rienke Vorst & Rien Rense

Vierenvijftig deelnemers aan het najaarsweekend Texel, een van de grootste groepen ooit voor de Vogelwerkgroep het Gooi e.o. Bij aankomst verzamelden we ons bij de Mokbaai. Er was gebak en koffie. Een welkome afleiding als je al vier uur of meer verwijderd bent van het warme bed waar je die ochtend uitkwam. De drie excursieleiders mochten uitleggen waar zij zich de op gingen concentreren. Dat ging, kort door de bocht, over fotografie, soortenjagen en recreatieve vogelaars. De belangstelling voor deze laatste groep was het grootst. Na wat duwen en trekken wisten we de groepen ongeveer even groot te krijgen.

Voorzichtige trek en een uitbui-kende slechtvalk

De groep met Poul en Peter begon aan het Noordzeestrand. Net als Lesbos kent Texel verschillende biotopen met ieder hun eigen vogelpopulatie. Vanaf het strand zagen we meerdere jan-van-genten en natuurlijk een zeehond. Bij het plasje De Petten zagen we een boom vol met kneutjes, mogelijk trekvogels. Later zagen we ook groepen spreeuwen, lepelaars en kanoeten. Kenners hebben ons verzekerd dat de voorjaarstrek veel heftiger is. Bij de nieuw gecreëerde natuur Utopia zagen we een slechtvalk in een weiland. Geen

wonder dat alle andere vogels op een respectabele afstand bleven, terwijl wij als ervaren vogelaars konden zien dat de slechtvalk aan het uitbuiken was.

Het weer hield zich de eerste, maar ook de andere dagen zeer goed. Reden voor menig vogelaar om zich een uur voor het diner te melden op het terras van ons hotel 'De Pelikaan'. Het Texels bier smaakte uitstekend. Het eten was goed verzorgd en de bediening vriendelijk. Wouter Rohde en Margreet Bijpost hadden dit hotel gevonden na een gedegen vooronderzoek op het eiland. Samen met de deskundige groepsleiders hebben ze er een fantastische eerste dag van gemaakt.

Zaterdag 24 september Door Rienke Vorst Leuk, die discussies over de kenmerken

Dit beloofde een heerlijke dag te worden met veel zon, dus goed licht om de vogels te spotten, als je maar aan de goede kant staat. Han en Bertus besloten om eerst naar de Slufter te gaan, een prachtig natuurgebied aan de Noordzeekant van Texel. Mooie vergezichten met prachtige wolkenluchten en natuurlijk veel, heel veel vogels! Voor onze groep met veel fotografen een uitdaging om zo dichtbij mogelijk langs de waterkant te komen staan, zonder de vogels te verjagen.

Altijd weer leuk om de vogels met duidelijk verenkleed en herkenbaar formaat te zien: scholekster, bergeend en lepelaar. De kanoet in groten getale aan-

wezig, is voor mij al een hele opgaaft en zeker als de doorgewinterde vogelaars er van allerlei kleins tussen ziet scharrelen, zoals de steenloper, de bontbekplevier en al die andere strandlopertjes!

Na een tussenstop met koffie op het terras zijn we verder gereden naar de Waddenkust. Langs de dijk en zijn we bij de Krassekeet vogels gaan spotten, benoemen en vooral fotograferen! En we hebben genoten van de discussies over welke steltloper het nu eigenlijk was, de kanoet of toch de rosse grutto? Zonder telescoop is dat niet te volgen. Je kunt natuurlijk onttrekken aan dit op naam brengen en lekker in het zonnetje gaan zitten!

Verder weer richting De Cocksdorp en plotseling stoppen langs de kant van de weg: hier werd tussen de huismussen een wel heel bijzondere gespot: de bruinrug goudmus. Het is niet te filmen wat een consternatie en opstoppingen van fietsers, die allemaal moesten weten wat we waar zagen! Naar later bleek was het beestje een 'escape', oftewel een ontsnapte exoot. Bert Roelofs heeft 'm op de foto gekregen, maar ik heb 'm niet gezien, hoor!

Vervolgens naar Tuintjes gereden om de eerder gespotte roze spreeuw te vinden. Jammer, gevlogen! Wel een fijne wandeling in de duinen en daarna over het brede strand. Na een heerlijke dag terug naar het hotel om op het terras lekker na te praten en van een pilsje te genieten.

Zondag 25-09
In het donker erop uit voor de vogeltrek, Rien Rense

Alweer de laatste dag. De excursiegroep van Wouter en Guido besloot om laat te ontbijten en eerst naar vogeltrek te kijken. In het donker liepen we door het bos naar de duinen tot bij de overgang naar de zee. Er was helaas weinig trek; mogelijk door het mooie weer en de ZO-wind. Toch kwamen er groepen graspiepers voorbij en ook kneuen, witte kwikstaarten en spreeuwen. Tussen de spreeuwen zochten we vergeefs naar een rosse spreeuw, zoals we die op de eerste dag hadden gezien. Ook op zee was er weinig trek. Op de strekdam vooral zilvermeeuwen. We zagen een kleine mantelmeeuw, maar werden gecorrigeerd door Wouter: het was een grote mantelmeeuw (geen gele poten, maar vleeskleurige). We genoten van een prachtige zonsopkomst met mooi strijklucht en daarbij de enthousiaste verhalen van

Guido over het trektellen, o.a. in de duinen bij Katwijk op de Puinhoop en bij Scheveningen op de Vulkaan. Een goed idee voor een volgende excursie.

Kriskras over het eiland, om maar niets te missen

Na het late ontbijt trokken we naar de Waddenkust. Eerst naar de plassen bij Dijkmanshuizen: kluten, wulpen, smienten, slobenden en watersnippen. Door de telescoop telden we, verstoep in een plukje zuring, eerst drie, maar bij goed kijken wel tien snippen. Meer naar het noorden speurden we de Waddenzee af. Het was hoog water. Ver weg zagen we nu en dan een fuut boven komen, die we al deducend determineerden als een geoorde fuut (te klein voor een gewone fuut, niet bruin – dus geen dodaars: een rond kopje: blijft over: geoorde fuut). De excursie ging verder naar de duinen bij De Cocksdorp. Daar splitste onze 'auto' zich af. We wilden nog naar de

Slufter. Daar was het door het mooie weer te druk. We reden verder naar de Muy, en liepen door mooie en rustige duinvalleien naar de zee. Onderweg roodborsttapuit, het plantje parnassia en op de terugweg een grote groene sabelsprinkhaan. Nog even zwemmen en lunchen en met enige spoed naar het verzamelpunt bij de Mokbaai voor de afsluiting van het weekend. We konden nog even genieten van o.a. de slechtvalk, naast de vele goudplevieren, wulpen en lepelaars. Helaas was er geen herhaling van de vliegshow op zaterdag van een visarend. Het weekend werd gezamenlijk afgesloten door Wouter met een bedankje en een mooi boek voor de excursieleiders Poul en Peter, Bertus en Han en Guido en voor medeorganisator Margreet. Daarna was het tijd voor het maken van een groepsfoto met alle deelnemers. Eenmaal op de boot terug sloeg het weer om: een goede timing voor het vertrek. We kunnen fijn nagenieten van een prachtig weekend.

Kanoet, de wereldreiziger

Bertus van de Brink

Overall baardmannetjes om ons heen. Op de voorgrond Hans Hover, Antje van Slooten

Paul Keuning

Excursie Oostvaardersplassen 9 oktober 2016

Sylvia Birnie

Een vliegtuigvrije zone alstublieft!

Het kost altijd even moeite om zo vroeg uit de veren te gaan, vooral als het nog half donker is. Maar tijdens de rit van Baarn naar Bussum-Zuid begon het feestje al met een mistige Eempolder waar de eerste zonnestralen zich voorzichtig lieten zien. Op het parkeerterrein vertelde Antje kort iets over het ontstaan van de Oostvaardersplassen - de mooiste dingen ontstaan per ongeluk, dat blijkt maar weer - en de dreigende uitbreiding van Schiphol nabij Lelystad. Daarvoor is een vogelvrije zone van 20 km nodig. Heeft iemand zich wel eens afgevraagd of vogels wellicht behoefte hebben aan een vliegtuigvrije zone? Telt dat niet mee?

Er stond bijna geen wind, waardoor het op het Markermeer erg rustig was qua vogels. Ze lagen wijd verspreid. De heerlijke, inmiddels zonovergoten wandeling naar de eerste kijkhut bood meer vertier met onder meer zilverreigers, kuifeendjes, tafeleenden, grauwe en kolganzen, the usual suspects.

Op weg naar de volgende kijkhut werden we getrakteerd op groepjes baardmannetjes, die naar mijn mening eigenlijk hangsnormannetjes zouden moeten heten. Ze vlogen luid kwetterend rond en lieten zich goed bekijken in het zonlicht. We hoorden ook een cetti's zanger, sommigen in het echt, anderen via de telefoon. Handig...

Bij het bezoekerscentrum trokken we met zijn allen het veld in. Het was inmiddels 13:00 uur en de meeste vogels hielden siësta. Evengoed een prachtige wandeling met groenlingen, wintertalingen, lepelaars, heel veel kieviten en een niet nader gedetermineerde roofvogel. Een heerlijke dag rond de Oostvaardersplassen. Dank aan Antje van Slooten en Peter Jansen!

Ontvangen Literatuur

Haviken rond Amsterdam, een onderzoeksverslag door Fons Bongers, gepubliceerd in tussen Duin & Dijk, het orgaan van de samenwerkende natuurorganisaties in Noord-Holland, jrg. 15 (3) 2016

Samengevat door Paul Keuning

Havik op prooi, gemaakt in vogelhut

Bertus van den Brink

Een duik in de tijdschriften:

Was de havik in 1981 nog een echt zeldzame soort als gevolg van het, onder andere bij Philips Duphar in Amsterdam-N geproduceerde landbouwgif. De geloosde afvalstoffen van die fabriek werden in de Volgermeerpolder bij Durgerdam gedumpt. Dat gebied veranderde in een vloeibare gifbelt, die alleen nog beheersbaar gehouden kon worden door er een damwand omheen te leggen en het met zand af te dekken. Het verbod op de giftigste bestrijdingsmiddelen heeft ertoe bijgedragen, dat er in de door Bongers gecoördineerde telling van 2015 een kleine 30 broedgevallen van de havik in de omgeving van Amsterdam waren, waarvan er 23 succesvol waren. Eigenlijk vreemd, want als je de havik in de ANWB-vogelgids van Europa opzoekt, staat er heel duidelijk *'Broedt in bossen'*. Behalve de

drie broedgevallen in het Amsterdamse Bos, houden de haviken rond Amsterdam zich niet aan dat voorschrift.

De populatie-ontwikkeling na 1980 van de soort zorgde er voor dat de havik ook ging broeden in populierenbomen en in opgeschoten moerasbos, waar de rietcultuur in verval kwam. De havik is een uitgesproken standvogel, jarenlang blijven ze hun broedgebied trouw. Daarbij wisselen buizerd en havik in een volgend jaar nogal eens van nest. Haviken tolereren geen soortgenoten binnen 800 meter van hun nest. En opvallend is dat broeden en jachtgebied van de haviken in de buurt van Amsterdam soms wel vijf kilometer uit elkaar liggen, terwijl die afstand in de bosgebieden in het oosten van het land ongeveer 1100 meter bedraagt. Wat betreft de boomkeuze, waar

een havik zijn nest bouwt, is hij niet kieskeurig. Als het maar om een grote, stevige boom gaat.

Haviken broeden tot nu toe alleen langs de randen van de stad. Terwijl jagende sperwers langs de grachten gemeengoed zijn geworden, moet het eerste broedgeval in het Vondelpark van de havik nog plaats vinden. Het is waarschijnlijk een kwestie van tijd voordat ze doorschuiven naar de parken dichterbij het centrum.

Aangetroffen voedselresten op het nest: (jonge) kraaien, kauwtjes, veel duiven in alle soorten en maten (holenduif, houtduif, turkse tortel, post- en sierduif). Ook de bruine rat en het konijn staan geregeld op het menu, zeker op plaatsen waar ze in redelijke dichtheid voorkomen, zoals op de Diemerzeedijk.

Brandgans, alert als altijd

Bert Roelofs

Andere door de havik geslagen vogelsoorten waren: ekster, fuut, grote bonte specht, halsbandparkiet, houtsnip, kokmeeuw, wilde eend, kraakeend, merel, pimpelmees, ransuil, spreeuw en gaai.

Vervolg? Ja, ook in de buurt van Amsterdam komt dat voor; bij één nest werden de resten van twee geschoten buizerds aangetroffen.

Bij het doorzoeken van het Amsterdamse Bos hoorde de auteur een aantal keren luid en aanhoudend, de alarmroep van de havik. Toen hij nog eens goed keek, bleek het geluid niet van een havik te komen, maar van een vlakbij broedende zanglijster. In juni deed diezelfde zanglijster perfect de bedelroep van de jongen na. Word je mooi in de luren gelegd!

Wat was er nog meer interessant in de vogelbladen?

De Dompheorn jrg. 50 (2) maart 2016. Tijdschrift van Natuur- en Vogelwacht 'De Vijfheerenlanden' D. Kerkhof doet verslag van het symposium ter gelegenheid van 50 jaar Natuur- en vogelwacht De Vijfheerenland. Drie voortrekkers van deze natuurvereniging werden koninklijk onderscheiden.

De Dompheorn jrg. 50 (3) sept. 2016. In Vijfheerenland werd vijftig jaar Natuur- en Vogelwacht gevierd met fietstochten, een open dag op 1 oktober en een fotowedstrijd. De natuurwacht laat, samen met de Natuur en Milieufederatie Zuid-Holland duidelijk zijn stem horen wanneer het om het afschot van winterganzen gaat. Maar ook is ze gesprekspartner wanneer het gaat om de gevolgen voor de natuur bij de verbreding van de A-27 en ze adviseert de beheerders van de Lekuiterwaarden. Ooievaars: met het nest vlakbij Natuurcentrum De Schaapskooi ging het niet goed, dat krijg je soms met jonge ouders. Op vier andere nesten zijn tien jongen uitgevlogen.

Wat er nog meer in de tijdschriften stond

Tussen Duin & Dijk jrg. 15 (3) 2016. Samenwerkende Flora en Fauna-organisaties in N-H. M. Platteeuw et al 'Broedvogels van het stedelijk gebied van Alkmaar', waar de merel nu de lijst aanvoert en de huismus uit de toptien is verdwenen.

Dutch Birding jrg. 38 (5) 2016. Tijdschrift over palearctische vogels. A. Corso et al. 'Geographical plumage variation in Lesser Kestrel' N. van Duivendijk 'Identification of first-year Oriental Turtle Dove'. A. Mahabal et al. 'How common is albinism really? Kleurverschillen bij vogels in India nader bekeken'. Er wordt onderscheid gemaakt tussen albino, wat maar zelden voorkomt, omdat vogels met deze kleurafwijking niet oud worden. En verder leucisme, 'progressive greying, bruine verkleuring, dilutie (opgebleekt), melanisme en ino. Een goede determinatie kan je niet op uiterlijke kenmerken baseren, daarvoor moet je de fysiologische achtergrond kennen. Verder staat dit nummer weer boordevol met opmerkelijke waarnemingen, zoals de woest-

tijngrasmus die in november 2015 op West-Terschelling verzeild was geraakt.

Dutch Birding jrg. 38 (6) 2016. G. Rodriguez en J. Elorriaga 'Determinatie van rüppells gier en witruggier', de eerste wordt regelmatig in Spanje waargenomen, de witruggier komt daar als dwaalgast langs. Herkenning en onderscheid met de vale gier is bij juveniele exemplaren lastig. L. Edelaar en E.B. Ebels zagen een Thayers meeuw bij Egmond en Bergen in april 2015, een zeldzame dwaalgast uit arctisch Canada. Reist u binnenkort af naar Chili, dan kan het nuttig zijn om u te verdiepen in de kenmerken van de pincoyastormvogeltjes, lees het artikel van S. Howell.

Fitis jrg. 52 (2) maart 2016. VWG Zuid-Kennemerland F. Cottaar 'Houtrakkerbeemden bewijst waarde voor watervogels'. U weet toch wat beemden zijn? Het is vlak, waterrijk (wei-) land. De Houtrakkerbeemden liggen ten Oosten van Spaarndam, een weidegebied waar het beheer nog niet vast ligt. Een extra reden om het belang van dit gebied voor vogels aan te tonen. Voor watervogels als lepelaar, blauwe reiger en veel ganzen- en eendensoorten was het hier goed toeven. Staatsbosbeheer, doe wat met deze aanbeveling en stel een goed beheersplan op en zorg voor een constant hoog grondwaterpeil! T. van den Boomen 'Broedvogels van de Hekslootpolder'. Toe- en afname van groepen vogels tussen 1985 en 2015. F. vd Berg Haarlems Dagblad 'Meer vogelbotsingen op Schiphol' Oorzaak: muizenplaag, die meer vogels aantrekt.

Fitis jrg. 52 (3) sept. 2016. J. Kuys constateert dat de recreatiedruk in de Vosse- en Weerlanerpolder fnuikend is voor de weidevogels. N. Graafsmas 'Recordjaar voor oeverzwaluwen: meer dan 200 nesten'. E. v. Huijssteeden organiseerde met de vervolgcursus een slaaptelling van meeuwen op De Mooie Nel, een plas bij Spaarnwoude. J. Meijer 'Hekslootpolder belangrijk voor vogels'. Jaarrondtellingen in 2013, 2014 en 2015. J. Kuys 'Minstens vier broedparen geoorde fuut in het Vogelmeer in de Kennemerduinen!' Big Day 2016: met 159 soorten een nieuw dagrecord op 6 mei. J. Kuys 'In Landje van Gruijters werd nieuw kluteneiland aangelegd'.

De Kieft jrg.40 (3) sept. 2016 Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek'. Ed Staats, bestuur. Ron van 't Veer is de nieuwe voorzitter van de Poelboerderij. Ico van Dijk 'Meldpunt vogelverstoringen in de Zaanstreek stuit op juridische bezwaren, die samenhangen met de wet op de privacy'. M. Roos 'Verslag huiszwaluwentelling 2015: ruim 20% meer bezette nesten'. B. v. Duin. 'Weidevogelbescherming in 2015 op weilanden maatschap Al en de Krommenieër Woudpolder': het was een topjaar, maar met 46% predatie werd ook een bedroevend resultaat bereikt. G. Bochém 'Dertig jaar vogels ringen op Vlieland'. Gegroeid vanuit regelmatige bezoeken, helpen enkele ringers van de Zaanstreek jaarlijks mee met het ringwerk op Vlieland. Ed Staats 'Oprichting landschapsbeheergroep vanuit het nieuw in te richten Fort bij Krommeniedijk'.

De Kruisbek jrg. 59 (2) april 2016. Vogelwacht Utrecht. Jan van der Winden 'De purperreiger in de Vechtplassen'. Rond de honderd broedpaar is gevestigd in de Oostelijke Vechtplassen: Naardermeer, Breukeleveen en de Loenderveense Plas. Interessant artikel over het foerageer- en trekgedrag van deze slanke moerasreiger. Vogelwacht Utrecht gaat zenderproject van purperreigers financieel steunen, waardoor we nog meer te weten komen over de trek naar Afrika en hun verblijf daar. R. van der Kraats fotografeerde vanaf een drijfhuut en legde zo in de Eempolder de balts van een futenpaar prachtig vast. R. Tolman zijn kwantitatieve gegevens uit 1950 over de weidevogelfauna in de Eempolders leveren een nostalgisch overzicht op over bijvoorbeeld de kempmaan: '60 á 70 hanen hadden hun toernooivelden vooral langs de oevers van de waaien. Jammer dat ze nog steeds worden gevangen ten behoeve van dierenparken en voor consumptie'.

Limosa jrg. 89 (2). Tijdschrift van de Ned. Ornithologische Unie en Sovon - vogelonderzoek. C. Heunks et al. 'Duikers ontrafelen geheimen van overwinterende brilduikers in de Veluwerandmeren'. Wat maakt de randmeren nu zo aantrekkelijk voor brildui-

kers? Tellingen vanaf de kant hebben in de winters van 2008/09 tot en met 2013/14 aangetoond waar concentraties van brilduikers voorkwamen. Op die plaatsen hebben duikers met zuurstofflessen bodemonsters uit het water gehaald. Het bleek dat op de ondiepere delen van het water veel kranswieren en fonteinkruid voorkomen. De verdikkingen in het wier, bulbillen genaamd, vormen een zetmeelrijke voedselbron. Daarnaast eten de gemiddeld 1200 aanwezige brilduikers in de winter dierlijk voedsel in de vorm van korfmosselen, dansmuglarven en slakken. N. Huig et al. onderzochten waarom zilvermeeuwen in bepaalde periodes van het jaar naar de stad Den Haag trekken voor aanvulling op hun voedsel. Het lijkt dat dit vooral gebeurt tijdens en vlak na de broedperiode. Dan zoeken ze extra voedsel tussen het stadsafval voor de jongen. Jeroen Nienhuis onderzocht de terreinkeuze van regenwormen-etende kokmeeuwen: de meeuwen komen vooral aan hun trekken als het net geregend heeft. G. Gerritsen 'Muizen etende grote zilverreigers in de polder Mastenbroek in 2007-2015.'

Sovon-Nieuws jrg. 29. Vogelonderzoek Nederland K. Koffijberg en V. de Boer tonen aan dat het aantal van overzomerende ganzen vooral na 2000 toegenomen is. Dat geldt vooral voor de brandgans, maar ook voor de grauwe gans, de Canadese gans, de kolgans en de nijlgans. De trend voor de wilde eend als broedvogel is dalend, terwijl die voor de kraakeend meer dan vervijfvoudigd is.

Tringiaan jrg. 39 (3) sept. 2016. VWG Schagen en omstreken. D. v. Lunsen 'Rapport Zwanenwater 2015', de ruigte- en bosminnende soorten als braamsluiper, grasmus en sprinkhaanzanger doen het goed. H. Wolfwinkel 'Telling zomergasten 2016' Rond Schagen werden bijna 4000 grauwe ganzen geteld, tegen vorig jaar 2700. De brandgans ging in aantal wat achteruit.

Vanellus jrg 69 (4). Bond van Friese Vogelwachten. Ameland, waar de weidevogels het moeilijk hebben en de struweelvogels op winst staan.

Kemphaan

Jaap Bikker

Het Vogeljaar jrg. 64 (3) 2016. Tijdschrift voor vogelstudie en vogelbescherming M. Boer 'De Nederlandse vogelfamilies', deze aflevering gaat over de zeevogels: alken, duikers, jagers, stormvogels en de jan-van-gent. Henk van der Kooij 'De broedseizoenen 2014 en 2015 van de purperreiger in Nederland'. Het afgelopen jaar (2015) waren er twaalf procent minder broedgevallen dan in het jaar daarvoor. Dat was ook in onze omgeving te zien: de vliegtuigtelling, die jaarlijks half juni boven het Naardermeer gedaan wordt, leverde 46 nesten op, tegen 76 in 2014. De ganzenvraat in de Waterleidingplas maakt het, volgens van der Kooij, onwaarschijnlijk dat de purperreiger daar terugkeert. Dirk Prop deed de tellingen in de Breukeleveense Plas. Met de in 2014 opgehangen cameravallen werd gehoopt een antwoord te vinden op de predatie (door vossen?) van jonge purperreigers. Maar de hele (boomnest)kolonie, waar de camera's (betaald met ondersteuning van onze VWG) op gericht waren, bleek verhuisd naar het baggerdepot langs het Tienhovenskanaal. Daar broedden 41 paar in 2014 en op 5 juni 2015 al zeker 52 paar. Het Noordhollandse Vechtplassengebied (Naardermeer en Breukeleveen) was goed voor zestien procent van alle broedgevallen in ons land.

Programma Wouter Rohde

Donderdag 17 november,

ALV en lezing Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur. Locatie: Infoschuur

Het hoofdonderwerp is het Jaarplan 2017, tevens ons Jubileumjaar. De te bespreken stukken worden aangekondigd via de nieuwsbrief en deze website. Na de pauze vertelt Mieke Pieren over huiszwaluwen in het Gooi en het werk van de zwaluwwerkgroep.

Zondag 20 november, verrassingsexcursie o.l.v. Kees Tegelberg en Wouter Rohde

Vertrektijd: 8.30 uur vanaf NS Bussum Zuid. We gaan leuke vogels zien, afhankelijk van recente waarnemingen. De excursie duurt van 8.30 uur tot uiterlijk 14.00 uur.

Woensdag 14 december,

Werkgroep broedvogelinventarisaties

Aanvang: 19:30 uur, inloop vanaf 19.00 uur. Locatie: Infoschuur. In 2016 hebben we weer verschillende broedvogelinventarisaties uitgevoerd in ons werkgebied: Wester- en Bussummerheide, Loenderveense Plas en de buitenplaatsen Jagtlust, Land & Bosch en Schoonoord. Op deze avond zullen we de resultaten presenteren. We kijken daarna vooruit naar de gebieden die genomineerd zijn om volgend jaar te inventariseren. De avond is open voor alle belangstellenden.

Donderdag 15 december, Lezing (en film!) 'de vlucht van de brandgans'

Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur. Locatie: Infoschuur. Lezing en film, Thomas Lameris (NIOO) en Stefan Sand (Nature of Sand). Brandganzen zijn veel geziene wintergasten in Nederland maar maken elk voorjaar een spectaculaire reis naar Arctisch Rusland om daar te broeden. Dit gebied warmt sneller op dan Nederland en daar zouden de brandganzen het lastig mee kunnen krijgen. Zelf leven ze drie maanden buiten de bewoonde wereld, aan de rand van de Barentssee.

Zondag 18 december,

Zeeland: zeevogels en ganzen o.l.v. Wouter Rohde en Michel Vlaanderen Vertrek 7.30 uur vanaf NS Bussum Zuid. Een echte klassieker: Zeeland in de winter. We gaan zeker naar de Brouwersdam en het plan Tureluur. Dit is de koudste excursie van het jaar. Warm aankleden!

2017

Zondag 1 januari,

Nieuwjaarswandeling IJzeren veld en Tafelbergheide o.l.v. Wouter Rohde

Vertrektijd: 11.00 uur vanaf de parkeerplaats bij restaurant De Goede Gooier. We openen traditioneel ons vogeljaar met een gezellige wandeling. Geen haast, tijd voor een praatje en kans op leuke vogels. We zijn uiterlijk om 13.30 uur terug.

Zondag 15 januari,

Soesterduinen o.l.v. Wouter Rohde en Hedwig Schoorlemmer

Vertrektijd: 8.00 uur vanaf NS station Baarn. Wandelen in de Soesterduinen. Veel bosvogels en wellicht roestende Ransuilen. We verzamelen bij NS station Baarn, aan de kant van Baarn, daar is genoeg parkeerplaats. Vanaf het station carpoolen we naar Soest (15 minuten). De wandeling is 4,5 km lang, we verwachten rond 12:00 uur weer terug te zijn.

Zondag 22 januari,

Oostvaardersplassen o.l.v. Antje van Slooten, Poul Hulzink, Han Westendorp Vertrektijd: 8.30 uur vanaf NS Bussum Zuid. Oostvaardersplassen in de winter, altijd goed voor ganzen, eenden, mezen en wellicht de Ruigpootbuizerd. De route bepalen we kort te voren. Warm aankleden!

Zondag 5 februari,

Eempolder o.l.v. Peter Jansen, Han Westendorp, Koos Koopmans Vertrektijd: 8.30 uur vanaf parkeren aan de Te Veenweg Noord, naast de Theetuin. Wandelen vanaf de Theetuin in Eemnes.

Zaterdag 11 februari,

Waterleidingplas o.l.v. Piet Spoorenberg en Huub Casander Vertrektijd: 7.30 uur vanaf het toegangshek aan de Bloklaan, ten westen van Fort Spion. Watervogels op de Loenderveense en Waterleidingplas. Een rondwandeling over de dijk in dit anders afgesloten gebied is altijd goed voor leuke waarnemingen. We verzamelen bij het toegangshek, te laat komen is geen optie.

Donderdag 16 februari,

Lezing Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur

Locatie: Infoschuur, Thema t.z.t op de website

's Zomers weer in oktober in de Oostvaardersplassen
Foto: Paul Keuning

Zondag 19 februari, OPENBARE

excursie Gooimeerkust o.l.v. Peter Jansen, Mieke Pieren-Olijhoek.

Vertrektijd: 9.00 uur vanaf ophaalbruggetje aan de Westkade te Huizen. We lopen de dijk op en neer tot het sluisje bij de Blaricummermeent. Zijn de Kleine Zwanen er? Parkeren aan de Westkade en Zomerkade te Huizen.

Zondag 26 februari, Bovenmeent

o.l.v. Poul Hulzink en Peter Janzen

Vertrektijd: 9.30 uur vanaf parkeerplaats bij de Molen aan de Loodijk. Een wandeling door de nieuwe Bovenmeent vanaf de Molen. Wellicht hebben we de eerste signalen van de voorjaarstrek? Uiterlijk om 13.00 uur zijn we weer terug.

Zondag 5 maart, Landje van Geysel en Waverveen o.l.v. Antje van Slooten

Vertrektijd: 8.00 uur vanaf NS Bussum Zuid. Het Landje van Geysel zit barstensvol steltlopers. Waverveen bulkt van de ganzen en eenden. Het voorjaar komt er aan! Om 13.00 uur zijn we weer terug.

Donderdag 16 maart, ALV en lezing Aanvang: 20.00 uur, zaal open 19.30 uur. Locatie: Infoschuur

Zondag 19 maart, De Stulp o.l.v. Piet Spoorenberg en Joke van Velsen

Vertrektijd: 7.30 uur vanaf parkeerplaats bij dagcamping de Kuil aan de Zevenlindenweg. Een vaste waarde: de boomleuwerik op de Stulphede kondigt het voorjaar aan. Na een mooie wandeling zijn we om 10:30 terug.

Zaterdag 25 maart, OPENBARE excursie Eempolder o.l.v. Dick Jonkers, Gert Bieshaar, Antje van Slooten en Han Westendorp,

Aanvang: 9.00 uur, wandeling van 3 uur in de Eempolder.

Adressenlijst

Postadres VWG Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Postbus 1028, 1200 BA Hilversum

Bankrekeningen ING (algemeen): NL28 INGB 0002 5291 79 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum
ING (uitsluitend contributie): NL24 INGB 0007 8747 27 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Weesp
Rabobank: NL17 RABO 0155 9631 39 t.n.v. VWG Het Gooi e.o., Bussum

Bestuur van de Vogelwerkgroep

Voorzitter	Piet Spoorenberg	Celebesstraat 36, 3742 DD Baarn	035 - 5436 371	voorzitter@vwggooi.nl
Secretaris	Huib Casander	Vlie 30, 1273 WN Huizen	035 - 5259 131	secretaris@vwggooi.nl
Penningmeester	Egbert Leijdekker	Dr. A. Kuyperlaan 18a, 1402 SC Bussum	035 - 6936 093	penningmeester@vwggooi.nl
Subgroep Avifauna	Juun de Boer	Waldecklaan 35, 1213 XV Hilversum	035 - 6854 573	avifauna@vwggooi.nl
Subgroep Excursies	Wouter Rohde	Prof. De Jongstraat 3, 1221 HX Hilversum	035 - 6422 629	excursies@vwggooi.nl
Algemeen bestuurslid	p.m.			
Subgroep Vogelherkenning	p.m.			
Subgroep Communicatie	Ton van den Oudenalder	Floriszlaan 40, 3742MK Baarn	035 - 5432666	oudenalderr@casema.nl

Nuttige adressen

Lezingen en contactavonden zijn in de Infoschuur GNR, Naarderweg 103, 1217 GL Hilversum (bij de natuurbrug).

Vogelcursus	Francis Bakker, Schuttersweg 81, 1217 PW Hilversum, 035 -6560 067, cursussen@vwggooi.nl
Lezingen	Feiko Prins, Hindelaan 23, 1216 CS Hilversum, 035 - 6217 017, lezingen@vwggooi.nl
Promotie en verkoop	Nel Huese, Elzenlaan 40, 1214 KM Hilversum, 035 - 6248 716, promotie@vwggooi.nl
Bibliotheek en archief	Paul Keuning, Stam 26, 1275 CJ Huizen, 035 - 5268 281, pw.keuning@solcon.nl
Vogelziekenhuis Naarden	Erik Bruinning, Burg. J. Visserlaan 1, 1411 BR Naarden, 035 - 6945 658
Buitenland excursies	Evert Constandse, 035 - 5317 565, buitenland@vwggooi.nl
Fotowerkgroep	Hugo Weenen, Koggewagen 88, 1261 KD Blaricum, 035 - 5241 123, fotografie@vwggooi.nl
Ledenadministratie	zie binnenzijde voorblad
Redactie De Korhaan	zie binnenzijde voorblad
Website www.vwggooi.nl	Dirk Prop, 035 - 5253 723, webmaster@vwggooi.nl
E-mail nieuwsbrief VWG	aanmelden bij nieuwsbriefvwg@vwggooi.nl of via de website
Vogelwaarnemingen	zie www.gooi.waarneming.nl .

Het **Dineke Sluijters Vogelfonds** financiert projecten voor vogelbescherming en studie: zie voor het indienen van projectvoorstellen de website van de VWG. Adres: vogelfonds@vwggooi.nl

Wergroepen Subgroep Avifauna	Coördinatoren	Telefoon	E-mail
1. Watervogeltelling	Willem-Jan Hoeffnagel	035 - 6919 356	w.j.a.hoeffnagel@hccnet.nl
2. Eempoldertellingen	Jan Mooij	035 - 5429 725	mooij.noorman@planet.nl
3. Weidevogelnestbescherming	Gert Bieshaar/Frits During	035 - 5311 002	g.bieshaar1@kpnplanet.nl
4. Tuinvogelonderzoek	Egbert Leijdekker	035 - 6936 093	tuinvogelonderzoek@vwggooi.nl
5. Zwaluwenonderzoek	Dick Jonkers/Gert Bieshaar	035 - 5260 456	dickjonkers@telfort.nl
6. Zwaluwkring Huizen	Mieke Pieren-Olijhoek	06 - 4410 1890	zwaluwen@vwggooi.nl
7. Zwaluwkring Ankeveen	Arda van der Lee	035 - 6562 309	alder306@planet.nl
8. Zwaluwkring Hilversumse Meent	Pieter Schut/André van Soest	035 - 6936 811	pieter.schut@planet.nl
9. Vogelringstation	Harry de Rooij	035 - 6289 470	harryderooij@planet.nl
10. Nestkasten	Ronald Beskers	035 - 5387 341	nestkastonderzoek@vwggooi.nl
11. Steenuilen	Frank van de Weijer	035 - 5311 207	fh.vd.weijer@hccnet.nl
12. Kerkuilen	Harry de Rooij/Gerard Mijnhout	035 - 6289 470	harryderooij@planet.nl
13. Roofvogels	Harry de Rooij	035 - 6289 470	harryderooij@planet.nl
14. Ijsvogels	Jelle Harder	035 - 6937 858	jelleharder@hetnet.nl
15. Broedvogelinventarisaties	Dirk Prop/Piet Spoorenberg	035 - 5253 723	broedvogels@vwggooi.nl

Coördinatieteam Avifauna: Juun de Boer (voorzitter), Jan Mooij en Dirk Prop

Voor ongelukken en/of problemen, die ontstaan tijdens activiteiten van de Vogelwerkgroep aanvaardt de vereniging geen enkele aansprakelijkheid. Deelname geschiedt op vrijwillige basis.

